

## NORGES

# STRAFFEARBEJDSANSTALTER.

Beretning for 1879.

Ligesom det må anses for oplysende til nærværende uddrag at føje flere nugældende reglementer og bestemmelser vedrørende straffefuldbyrdelsen, således bemærkes, at de nuværende straffeanstalter i Norge ere: Bodsfængslet, Kristiania Tugthus for kvinder, Thronhjems, Akershus og Bergens Tugthuse for mænd.

I Januar 1879 nedlagdes Thronhjems Fæstnings Straffearbejdsanstalt og til sammes bygninger overflyttedes derefter kvindefangerne fra Thronhjems Tugthus.

Indsættelsen i Bodsfængslet udvidedes også til mandfanger, som dømmes ved underretterne i Thronhjems Stift til straffearbejde i 5te grad i en alder fra 18 til 30 år (se side 73). Desuden blev de fælles-straffearbejdsanstalterne underliggende distrikter omordnede.

*Fangeantallet* var i samtlige straffeanstalter ved årets udgang 1064, tilgangen i årets løb 541 og de hensiddendes antal ved årets begyndelse 1110. Det samlede tal for året var således 1651, nemlig 1287 mænd og 364 kvinder, hvilket viser en jævn nedgang ligefra 1871, da tallet var 2118, nem-

lig 1660 mænd og 458 kvinder. Nedgangen udgør for mandsfangerne 22,5 pct., for kvindefangerne 20,5 pct.

*De forbrydelser*, hvorfor fangerne vare dømte, omfatte for de efternævnte kategorier følgende antal. For mord og drab vare dømte 49 mænd og 14 kvinder, for fostermord og dermed beslægtede forbrydelser 158, for løssagtighedsforbrydelser 73 m. og 56 k., for tyvsforbrydelser 956 m. og 124 k., for mordbrand 18 m. og 3 k.

*Straffetiden* var livstid for 27 mænd og 12 kvinder, isøvrigt falder det største tal på tiden fra 6 måneder til 1 år, nemlig 376 m. og 86 k., medens alene af de hensiddende kvindefanger 25 pct. havde en straffetid af 6 til 9 år.

Med hensyn til *alder* findes ingen under 15 år; fra 15 til 18 år 4 mænd og 3 kvinder, fra 18 til 20 år 47 m. og 4 k. Det højeste tal falder på alderen 30 til 40; over 70 år ere 11 mænd og 1 kvinde.

*Ugifte* vare 871 mænd og 288 kvinder eller 70 pct. af samtlige fanger, og omtrent 80 pct. af kvinderne.

*Af livsstilling* ere de fleste mænd håndværkere eller dagarbejdere, nemlig 326 og 566; 149 ere søfarende og fiskere. Det største antal kvinder ere tyender, nemlig 163.

*Tidligere straffet* have 1007 mænd og 189 kvinder været og af disse 765 mænd og 117 kvinder med straffearbejde. Altså 53,4 pct. af fangebefolkningen har været recidivist i straffeanstalterne, og 72,4 pct. absolut recidivist. Dette tal bliver for kvinderne alene kun henholdsvis 32,2 pct. og 51,9 pct., derimod for mændene alene henholdsvis 59,4 pct. og 78,2 pct.. Hertil kan føjes, at procentantallet af recidivister blandt de i 1879 indsatte i forhold til straffeanstalterne er højere end for 1878, nemlig for mænd 47,4 mod 42,4 pct. i 1878 og for kvinder 37,5 pct. mod 26,3 pct. i 1878.

*Tilbagefaldet* har for de i 1876 fra straffeanstalterne løsladte 579 personer, 460 m. og 119 k. (herfra undtaget 5 fra den i 1878 nedlagte Bergenshus straffeanstalt, om hvilke ingen oplysninger haves), ved udgangen af 1879 omfattet

208 personer, nemlig 181 m. og 27 k. eller ialt 35,9 pct. mod 30,5 pct. i 1878 af dem i 1875 løsladte, nemlig i 1879 39,3 pct. m. og 22,7 pct. k. For den omhandlede årgang løsladte har tilbagefaldet for Bodsføngslets vedkommende udgjort 37,2 pct., for Akershus, Throndhjems Fæstning og Bergens Tugthus 50 pct. og derover, for Throndhjems Tugthus 21,6 pct., hvilket er det laveste tal. Årsagen til den høje tilbagefaldsprocent for Akershus, nemlig 55,3 pct. mod 43,5 pct. for 1875, søges dels i de mindre gode tider for den arbejdende klasse dels i flere af de tilbagefaldnes høje alder, der næsten kun gav dem valget mellem fattigvæsenet og straffeanstalten.

*Ægte fædt* var omtrent ni tiendedelen af samtlige fanger.

*Hjemstedet* var for omtrent en fjerdedel af fangerne Kristiania.

*Forholdet til Folkemængden* d. 31te December 1875: 1,818853 er for det samlede fangetal omtrent som 1: 1102.

*Cellen* har foruden i celleføngslet — Bodsføngslet — været benyttet i de øvrige straffeanstalter i forskellig tid ved indsættelsen (reglementeret 3 dage) og kort før løsladelsen. Herom bemærker bestyreren af Kristiania Tugthus: „Med hensyn til den virkning, som hensiddens i celle skulde udøve på fanger, enten når de komme ind eller umiddelbart før de gå ud, da er den i det store taget efter min mening vist meget lidet. Af de indkomne synes enkelte, især når de kunne forblive der noget længere tid, at blive heldigt påvirkede, men dette indtryk viskes temmelig hurtigt ud, dels fordi opholdet i celle er for kort i hvert tilfælde, da ingen mod sin villie, når det ikke er som straf, kan forblive i celle mere end 3 måneder, iberegnet den tid, de sidde her ved indkomsten og før løsladelsen, dels fordi det daglige arbejde og selskab med medfanger snart optager alle deres tanker. Det er efter min mening en mindre heldig bestemmelse i loven om Bodsføngslet, at en fange skal sidde blot 3 måneder i celle, når han eller hun ikke snævre at være der længere“.

Foruden den omtalte benyttelse af cellen have i Akershus 9 fanger efter eget ønske hensiddet i celle; i Kristiania Tugthus have 33 mænd og 25 kvinder benyttet celle om natten. I Bergens Tugthus har cellen været benyttet til syge, der ansås for simulanter; ligeledes have fanger, som vare straffede med rotting, siddet i celle den følgende dag. I Thronhjems Tugthus have 3 mænd og 2 kvinder i længere tid efter eget ønske siddet i celle dag og nat; 16 mænd have benyttet natcelle i 1734 døgn.

*Disciplinen.* I Bodsfængslet overfaldt en 19 årig fange 8 dage efter indkomsten vogteren. Da han anførte som undskyldning, at der undertiden kom „Rier“ over ham, fik han i omtrent 2 måneder håndjern på, når han kom udenfor cellen, ligesom han blev gjort bekendt med, at de 2 betjente, som kom til ham i cellen, vare forsynede med lifepreservere og havde ordre til at bruge dem, når der kom „Rier“ over ham. Efter nogle måneders forløb erkendte han, at det kun var et påfund for at slippe bort fra fængslet.

Fra Bergens Tugthus iværksatte en fange en undvigelse. Han indbragtes atter den følgende dag og straffedes med 25 slag rotting og lys celle med arbejde i 25 dage samt belagdes med jern. Han forberedte to gange senere undvigelser, den sidste gang i forening med 3 andre, hvorfor han straffedes første gang med 25 slag rotting og lys celle med arbejde i 14 dage, sidste gang med 5 dages vand og brød.

I Akershus have 3 fanger for sikkerheds skyld været belagte med jern.

Antallet af de disciplinært straffede fanger var 210 eller 12,6 pct. af det samlede fangebelæg, af mænd 10,5 pct., af kvinder 20,1 pct. For Akershus, Bergen og Trondhjem er procenten omtrent 10, for Bodsfængslet 12,2 og for Kristiania Tugthus 17,2.

Det største tal af disciplinære forseelser falder på op-sætsighed, nemlig 74,10 i Bodsfængslet, 64 i Fællesanstalterne.

Meddelelse til medfanger udgør 47, nemlig 35 i Bods-fængslet og 12 i Fællesanstalterne.

Af de 295 tildelte straffe, 118 i Fællesanstalterne og 77 i Bods-fængslet, falder i hine det største tal, 99, på berøvelse af tillægkost, 43 på lys celle på vand og brød uden arbejde og 31 på legemlig tugt. I Bods-fængslet falder 33 på vand og brød i mørk straffecelle, 24 på samme straf i lys straffecelle, 11 på samme straf i almindelig celle og 9 på indakrænkning af besøget til betjentens tilsyn.

Overinspektøren ved Kristiania Tugthus har med hensyn til fangernes disciplinære behandling udtalt, at efter hans mening bør det kvindelige straffereglement i sin helhed akærpes betydelig dels ved genindførelse af korporlig revselse, dels ved udvidelse af maximums-grænsen for kvinders hensættelse i celle. De kunne nu kun hensættes i celle med beskæftigelse indtil 4 uger og uden sådan i 2 uger. Dette, bemærker han, er ingen straf; de dovne sig gerne i en så kort tid. Forhen blev en fange, mand eller kvinde, siddende i celle, indtil de faldt tilfode, thi for længere tid er deres eget selskab for dem det værste af alt. Overinspektøren har ikke set den fange, som ikke gav sig under ensom hensiddende i celle nogle måneder. For en sådan havde man i reglen senere fred; nu er det ganske anderledes.

Bestyreren af Trondhjems Tugthus har bl. a. anført, at medens fangernes opførsel i sin almindelighed må siges at have været upåklagelig, synes det dog, som om fæstnings-fangernes indlemmelse i tugthuset har ført med sig en for disciplinen mindre heldig ånd. — Såvidt det har været muligt at gennemtrænge forholdene, antages det imidlertid, at dette væsenlig hidrører fra nogle enkelte ældre og mere fordærvede forbrydere, hvorfor disse også have været genstand for bestyrelsens særlige opmærksomhed. Man har således blandt andet søgt isser i hviletiderne og om natten at udskille sådanne fanger fra de øvrige ved at anbringe dem på et særskilt sovelokale, og antages denne

foranstaltning allerede at have vist sig gavnlig. Fangebehandling i en fællesanstalt med indskrænkede lokaliteter og et af økonomiske hensyn knapt tilstået opsynspersonale frembyder altid mange og store vanskeligheder. Man har dog efter evne søgt at imødegå disse, og blandt de forføjninger i så hensende, som det efter jevnlig overvejelser mellem bestyreren og anstaltens øvrige funktionærer er anset hensigtssvarende at træffe, kan anføres, foruden den nævnte adskillelse af de mest forvorne, en videregående klassifikation af fangerne ved deres fordeling på sovelokalerne, hvorved man væsentligst har havt for øje at bevare de yngre og mindre fordærvede fra slettere kammeraters påvirkninger. Ved en i beretningsåret foretagen forandring af gasledningen oplyses nu ethvert sovelokale om natten under den mørke årstid med et gasblus, der reguleres ude i korridoren, hvorfra den vagthavende betjent således til enhver tid kan iagttage fangerne gennem de i døre og vægge anbragte observationshuller. I arbejdsrummene ere fangerne stedse under bevogtning af opsynsbetjentene, der ere anvist poster inde i lokalerne, hvilke de ikke uden speciel tilladelse må forlade. Samtale i arbejdstiden mellem fangerne er forbudt uden opsynsbetjentenes specielle tilladelse, i tilfælde hvor sådant af hensyn til arbejdsdriften må anses nødvendigt. På bevægelsespladsene tillades ikke højrøstet tale ligesålidt som på sovelokalerne, hvor alt må være i fuldstændig ro, efterat aftensignalet kl. 9 er givet. Disciplinen, tilføjer overinspektøren, er i det hele taget i alle dens detaljer skærpet, og er der arbejdet på at gennemføre straffen i dens fulde alvor. Samtidig hermed har man dog i lige grad ladet det være sig magtpåliggende at udøve fangebehandlingen og håndhæve disciplinen på en sådan måde, at fangerne kunne forstå, at alle bestræbelser gå ud på at befordre deres vel, og tør det vel også håbes, at dette års arbejde heller ikke har været uden frugt. De flere skrivelser, i hvilke løsladte med taknemmelighed henvende sig til sine

tidligere foresatte i anstalten, synes at tyde på, at man er i det rette spor.

Angående de disciplinære straffe, som kunne anvendes, henvises til de side 45—48 anførte straffereglementer for fællesanstalterne og til lov om Bodsfængslet § 3 og 7.

Med hensyn til *sjæleplejen og undervisningen* kan bemærkes, at i Bodsfængslet blev 7 fanger konfirmerede, af hvilke 2 ved indkomsten ikke kunde læse; 1 methodist blev optagen i statskirken. Endvidere hedder det i beretningen: „Af religiøs forstæthed synes der ikke at have været noget tilfælde af stor betydning, når undtages, at en fange i sådan stemning strax efter indkomsten affivede sig ved hængning“.

Bibliotheket i Bodsfængslet omfatter 1890 bind, i Akershus 2672, i Kristiania Tugthus 1794; for de øvrige anstalter findes tallet ikke opgivet.

Skolen omfatter i alle anstalterne hovedsagelig religionsundervisning, ved siden heraf undervises også i skrivning, læsning og regning, lidt retskrivning, og i Bergen og Akershus er der tillige holdt foredrag af historisk, geografisk og naturfagelig karakter. Nogen fast ordning af skoleundervisningen er endnu ikke indtrådt. I fællesanstalterne findes både en ugeskole og en søndagsskole.

*Sundhedstilstanden.* Antallet af *betydeligere* sygdomstilfælde var 236 eller 14,29 pct. af fangeantallet og deraf 12,35 pct. af mænd, 21,15 pct. af kvinder. Procenten for de forskellige anstalter har imidlertid været meget afvigende. Medens den således kun var 2,29 for Bodsfængslet, var den 27,14 for Thronhjems Tugthus, og medens af disse 21,5 pct. faldt på mænd, steg den til 44,7 pct. for kvinder. Af de 236 sygetilfælde vare 10 dødelige, nemlig 8 for mænd og 2 for kvinder.

Dødsprocenten var af samtlige fanger 0,61, det er 0,62 for mænd og 0,55 for kvinder. Døden indtrådte hos 3 i en alder af over 60 år, hos 4 mellem 30 og 40 år, kun 1 var under 30 år. De 2 kvinder vare 30 og 33 år og døde af lungetæring. De *ubetydeligere* sygdomstilfælde udgjorde 1037, deraf 814 for mænd og 223 for kvinder, eller, når

de betydeligere tilfælde trækkes fra fangeantallet, 72,16 pct. af mænd og 77,70 pct. af kvinder. Denne procent stiger i Kristiania Tugthus alene for mænd til 123,57 og for kvinder alene i Thronhjems Tugthus til 129,41. Lægges *sygedagene* for samtlige sygetilfælde sammen, give de 5,8 sygedag pr. fange. Samtlige udgifter ved sygebehandlingerne have udgjort 6305,94 kr.

Af særlige sygdomstilfælde skal først nævnes 2 tilfælde af sygelig forstøvning i Bodsfængslet, hvoraf det ene søgtes afhjulpet ved overflytning til fællesanstalt, 1 kvinde i Kristiania Tugthus kom i en sindssygeanstalt, 2 tilfælde af sindssygelighed forekom i Bergens Tugthus, og i Thronhjems Tugthus forekom 1 tilfælde af demens, som førte til overlægning i sindssygeanstalt. I 1879 havde dernæst en alt i 1878 optrådt epidemisk øjensygdom i Thronhjems Tugthus udbredt sig sågodtsom over hele anstalten. Ialt behandlede 35 fanger derfor; ved årets udgang var epidemien næsten standset. I Bergens Tugthus indtrådte i efteråret et større antal diarrhoer end sædvanligt, ligesom 7 tilfælde af mundaffektioner hos nogle havde udseende af en skorbutisk karakter. Udenfor de her for Throndhjem og Bergen omtalte tilfælde er der efter beretningen ikke forekommet sygdomme, hvis fremkomst eller udvikling kunne tilskrives fængselslivet. Imidlertid bemærkes dog om 25 løsladte kvindefanger fra Thronhjems Tugthus, at 17 af dem vare indkomne sunde og friske, og ikke mindre end 8 af disse udgik med mere eller mindre nedbrudt helbred, medens af de øvrige 8, hvis helbred ved indsættelsen var dårlig, kun 2 udgik bedrede. Dette resultat skyldes efter lægens formening den i reglen lange straffetid i forbindelse med kvindens mindre modstandskraft.

*Arbejdsvirkomheden* er dreven som tidligere såvel for offentlig regning som for private og til eget forbrug. Den førstnævnte drift er den langt overvejende, nemlig i gennemsnit for samtlige anstalter med 62 pct. af samtlige fanger; 16,6 pct. er anvendt i anstalternes egen tjeneste. Denne sidste

procent varierer dog fra 10,8 i Throndhjem til 21 i Bods-fængslet og 23,4 i Akershus. Arbejdsudygtige har 5,4 pct. været. De virkelige arbejdsdage udgøre i forhold til det samlede antal fangedage 80,30 pct. Som opmuntring til flid og god opførsel anvendes *tillægskost*, enkelt og dobbelt. Af det gennemsnitlige daglige fangebelæg i de fire fælles-anstalter (Bodsfængslet undtaget, hvormer mere under for-plejningen) er der tilstået 84,31 pct. tillægskost, og dobbelt tillægskost alene til 57,72 pct.

Værdien af det, som i 1879 er leveret og afhændet enten direkte fra anstalterne eller gennem disses udsalg, var 339849,64 kr., det til anstalternes eget brug leverede udgjorde 79961,08 kr. Anstalternes beholdninger af fabri-kata ved udgangen af 1879 udgjorde 143499,64 kr., hvilket var en værdiførgelse i årets løb af 27223,47 kr. Den rene indtægt af fangernes arbejde udgør 223888,87 kr., som for-delt på det gennemsnitlige daglige fangebelæg giver:

	Gennem- snitlig daglig fange- belæg.	Udbytte for hver fange.		
		for året.	daglig.	pr. ar- bejdsdag.
		kr.	kr.	kr.
Bodsfængslet . . . . .	185,77	152,09	0,42	0,50
Akershus Straffeanstalt . . . . .	280,88	174,41	0,48	0,57
Kristiania Tugthus . . . . .	283,33	238,59	0,65	0,78
Bergens Do. . . . .	98,88	402,78	1,10	1,32
Throndhjems Do. . . . .	219,49	187,96	0,51	0,62

Året er regnet til 304 arbejdsdage.

Fordeles arbejdsfortjenesten på de virkelige arbejdsdage, stiller forholdet sig således pr. virkelig arbejdsdag:

Bodsfængslet . . . . .	0,50 kr.
Akershus Straffeanstalt . . . . .	0,59 -
Kristiania Tugthus . . . . .	0,80 -
Bergens do. . . . .	1,44 -
Throndhjems do. . . . .	0,65 -

Som en almindelig bemærkning kan anføres, at den forøgede værdi af beholdninger af fabrikata, hvori alle an-

stalter have deltaget, med undtagelse af Kristiania Tugthus, hvor en formindskelse har fundet sted, hidrører fra årets dårlige omsætningsforhold.

Angående arbejdsvirksomheden og sammes udbytte bemærker bestyreren af Thronhjems Tugthus:

„Fangerne have vist lyst til arbejde, som de forstå er antaget for at hjælpe dem i fremtiden. At udbyttet af driften, om end bedre end i forrige år, dog fremdeles er lille, kan kun tilskrives den fuldstændige mangel på nævedygtighed, som er gennemgående i den nordlandske og finmarkske almue, og som forårsager, at anstaltens arbejdstok bestandig tæller en større del lærlinge, hvis arbejde selvfølgelig giver lidt eller ofte intet udbytte.

De fremdeles herskende trange tider have derhos på en meget følelig måde også berørt anstaltens virksomhed, idet man for at erholde afsætning har måttet beregne fabrikaterne til så lave priser, at avancen har været ubetydelig“.

*Forplejningen* er sket for anstaltens egen regning.

Fordelt på det gennemsnitlige daglige fangebelæg har udgifterne ved fangernes bespisning udgjort:

	Bodsfængslet.	Akershus Straffeanstalt.	Kristiania Tugthus.	Bergens Tugthus.	Thronhjems Tugthus.
Gennemsnitlig daglig fangebelæg	185,77	280,88	283,33	93 88	219,49
Årlig pr. fange kr.	109,08	126,09	115,18	128,87	122,14
Daglig pr. fange kr.	0,30	0,35	0,32	0,35	0,33

Udgifterne til fangernes bespisning har som det vil ses været endel mindre ved Bodsfængslet og Kristiania Tugthus end ved de øvrige anstalter. Grunden hertil er for Bodsfængslets vedkommende den, at der ved denne anstalt uddeles tillægskost i meget mindre udstrækning end ved fællesanstalterne, da tillægskost ved Bodsfængslet ikke benyttes som middel til at opmuntre fangerne til flid og

god opførsel men alene til forbedring af den ordinære kost, og for Kristiania Tugthus' vedkommende at fangebeløget for den største del har bestået af kvindefanger, der efter spisereglementet erholde noget mindre portioner end mandsfangerne.

Hvad *tillægskost* angår, viser efterstående oversigt dens anvendelse og fordeling på de forskellige anstalter.

	Enkelt portion tillægs- kost.	Dobbelt portion tillægs- kost.	Procent af det gen- emsnitlige dag- lige fangebelæg.	
			enkelt portion tillægs- kost	dobbelt portion tillægs- kost.
			pct.	pct.
Bodsfængslet . . . .	20559	16556	30,32	24,42
Akershus Straffeanstalt .	40545	43964	39,55	42,88
Kristiania Tugthus . .	20173	69870	19,51	67,56
Bergens do. . . .	7639	20961	22,31	61,20
Thronhjems do. . . .	20031	47446	25,00	59,22

Fra 1ste Januar 1879 er et nyt spisereglement bragt i anvendelse for Trondhjems Tugthus, og et lignende, væsenligt overensstemmende med hint, er indført fra 1ste Januar 1880 for Bergens Tugthus, hvorved forplejningen i det væsentlige bliver ens i alle fællesanstalterne. Side 48—54 ville spisereglementerne for Bodsfængslet, Kristiania og Bergens Tugthuse findes aftrykte. Ligeledes findes side 54 og fig. gengivet uddrag af de under 2 August 1880 udfærdigede beklædningsreglementer for mandsfanger og for kvindefanger.

*Indtægter og udgifter* ved samtlige straffeanstalter have udgjort: den samlede udgift 760615,40 kr., indtægten af arbejdsdriften 432155,70 kr., statskassens tilskud 304776,52 kr. Af udgifternes beløb er der medgået til lønninger 273474,12 kr., til fangernes bespisning 127419,17 kr., til deres beklædning 26387,02 kr., til understøttelse til udgående fanger 20208,92 kr., til materialier m. v. til arbejdsdriften 193858,51 kr.

Den samlede virkelige udgift pr. fange har, når bort-

ses fra udgifterne til materialier m. v. til arbejdsdriften og fra ekstraordinære udgifter, som det på grund af deres tilfældighed ikke anses hensigtsmæssigt at medtage i beregningen, været:

	for året.	daglig.
	kr.	kr.
ved Bodsfængslet . . . . .	584,98	1,60
- Akershus Straffeanstalt . . . . .	485,51	1,88
- Kristiania Tugthus . . . . .	586,80	1,47
- Bergens do. . . . .	598,11	1,64
- Thronhjems do. . . . .	462,25	1,27
- samtlige disse straffeanstalter under et	521,61	1,43

Hvor stor en del af den nævnte samlede udgift, der er dækket ved udbytte af arbejdsdriften og ved forskellige indtægter, og hvor stor del ved tilskud af statskassen, vil ses af følgende opgave:

	for året pr. fange			daglig pr. fange.		
	vedud- bytte af ar- bejds- drif- ten.	ved for- skel- lige ind- tæg- ter.	ved til- skud af stats- kas- sen.	ved ud- bytte af ar- bejds- drif- ten.	ved for- skel- lige ind- tæg- ter.	ved til- skud af stats- kas- sen.
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
ved Bodsfængslet . . . . .	152,09	26,48	406,46	0,42	0,07	1,11
- Akershus Straffearbejds- anstalt . . . . .	174,41	85,55	275,55	0,48	0,10	0,75
- Kristiania Tugthus . . . . .	238,59	16,58	281,13	0,65	0,05	0,77
- Bergens do. . . . .	402,78	19,40	175,98	1,10	0,06	0,48
- Thronhjems do. . . . .	187,96	8,79	265,50	0,51	0,08	0,78
- samtlige disse straffean- stalter under et . . . . .	210,56	21,95	289,10	0,58	0,06	0,79

Reglement for fangebehandlingen i rigets fælles-straffearbejdsanstalter, bifaldet ved kongelig resolution af 8de Januar 1881, findes anført side 59, ligesom lov angående Bodsfængslet, bestemmelserne for dettes anvendelse, instrux for sammes inspektion, reglement for fangebehandlingen, klasseinddelingen og dagsordenen side 69 og følgende.

*Fængselselskaber* findes i Kristiania, i Bergen og Thronhjøm for fanger løsladte fra straffeanstalterne i disse byer, de to sidstnævnte tage sig også af fanger løsladte fra de derværende distriktsfængsler, et selskab findes i Kristiania for fanger, løsladte fra byens distriktsfængsel og ligeledes med samme formål i Drammen, Kristianssund, Arendal, Frederikshald og Laurvig. I 1879—80 bevilgedes af storthinget 2400 kr. til fængselselskaberne.

---

---

## REGLEMENT

angående mandsfangers revselse for disiplinære forseelser  
i rigets fælles-straffearbejdsanstalter.

(Bifaldet ved kgl. resolution af 18 Marts 1876).

§ 1. Opfører fange sig usømmelig, viser sig genstridig, usamdrægtig, efterladende eller forsømmelig, rømmer eller forsøger på at rømme eller i andre måder forseer sig imod de for straffearbejdsanstalten gældende bestemmelser — jfr. kriminallovens kap. 2 § 18 — skal straffearbejdsanstaltens bestyrer have myndighed til at anvende følgende revselse:

- a. børsvelse af tobak for kortere eller længere tid;
- b. børsvelse af tillægskost for en tid af indtil 6 uger;
- c. hensættelse i enrum i lys celle på almindelig fangekost:  
med sysselsættelse indtil 6 uger eller uden sysselsættelse indtil 4 uger;
- d. hensættelse i enrum i lys celle på vand og brød (1½ pd. mindst 2 dage gl. brød) uden sysselsættelse indtil 10 dage med en dags mellemfrist på almindelig fangekost efter den femte dag;
- e. hensættelse i enrum i mørk celle indtil 10 dage med indskrænkning i kosten til vand og brød hver anden dag;
- f. indtil 25 slag tamp eller rotting-(rørstok) for fanger over 18 år, indtil 18 slag rotting for fanger mellem 15 og 18 år og indtil 18 slag ris for fanger under 15 år.

I forbindelse med legemlig revselse efter litr. f. kan — efter omstændighederne og forsåvidt intet derfor er til hinder — tillige anvendes en af de øvrige under litr. a til e nævnte revselse. Anvendes ikke i sådan forbindelse revselse efter litr. c, d eller e, bør dog fange, der har været underkastet legemlig revselse, umiddelbart derefter hensættes i enrum i lys celle indtil den følgende dag.

§ 2. I lys straffecelle skal være almindeligt celleinventarium. Sengen skal være således indrettet, at fangen er hindret fra at benytte samme udenfor den til nattehvildested.

I mørk straffecelle må derimod ikke forefindes nogen stol, bord, bænke eller andet, der kan tjene til bekvemmelighed, og heller ikke andet lejested end en bar brix med en med strå stoppet rul til at lægge under hovedet samt et eller efter omstændighederne to sædvanlige tæpper til overbredsel.

§ 3. Fange, der hensidder i lys straffecelle efter § 1 litr. c., tilstedes bevægelse i fri luft  $\frac{1}{2}$  time daglig.

Derimod tillades det ikke fange, der hensidder i lys straffecelle på vand og brød eller i mørk straffecelle, at komme udenfor cellen.

§ 4. Hensættelse i lys straffecelle på vand og brød eller i mørk straffecelle må ej anvendes på fange, der er under 18 år.

§ 5. Når revselse med tamp eller rotting skal anvendes, bliver fangen at binde med en bred rem om hofte til en pæl, der er beklædt med en med halm stoppet sæk. Arme og ben bindes til pælen. Slagene skulle anbringes udenpå vesten på midten af ryggen og på skulderbladene, men ikke på siderne eller det tynde af lænderne, samt tildeles fangen langsomt og med et mellemrum af nogle sekunder, mellem hvert slag.

Finder lægen det fornødent, kunne slagene anbringes på fangens bagdel udenpå buxerne.

Tampen skal være utjæret samt  $1\frac{1}{2}$  tomme til 2 tomme tyk i omkreds og må ej være længere end 1 alen fra håndgrebet samt, dette uberegnet, ej veje over 10 lod.

Ved revselse med ris skulle slagene tildeles fangen på blottet ryg.

§ 6. Fuldbyrkelse af legemlig revselse skal udføres ved en af straffearbejdsanstaltens opsynsmænd i overværelse af anstaltens bestyrer eller den ham nærmest underordnede funktionær samt af lægen, når denne finder det fornødent. To af anstaltens betjente skulle være tilstede som vidner.

§ 7. Hensættelse i lys straffecelle på vand og brød, i mørk straffecelle eller legemlig revselse må ikke finde sted, forinden lægens erklæring er indhentet om, at fangens helbredsforfatning ej er til hinder derfor.

§ 8. Enhver revselse, som i medfør af dette reglement tildeles nogen fange, bliver tilligemed oplysning om forseelsens beskaffenhed m. v. af straffearbejdsanstaltens bestyrer at indføre i en af vedkommende kommandantskab eller stiftsdirektion autoriseret og efter et af justitsdepartementet udfærdiget skema indrettet protokol.

§ 9. Ved udgangen af hvert år bliver en afskrift af den i § 8 ommeldte protokol, forsåvidt angår det i året passerede, at indsende til justitsdepartementet.

§ 10. Når det for sikkerheds skyld anses fornødent, kan fangen belægges med jern såvelsom hensættes i celle (kris. kap. 2 § 12 og § 15 i lov af 12te Juli 1848 om bodsfængslet).

## REGLEMENT

angående kvindefangers revselse for disciplinære forseelser  
i rigets fælles-straffearbejdsanstalter.

(Bifaldet ved kgl. resolution af 18 Marts 1876.)

§ 1. Opfører fange sig usømmelig, viser sig genstridig, usamdrægtig, efterladet eller forømmelig, rømmer eller forsøger på at rømme eller i andre måder forser sig imod de for straffearbejdsanstalten gældende bestemmelser — kfr. kriminallovens kap. 2 § 18 — skal straffearbejdsanstaltens bestyrer have myndighed til at anvende følgende revselse:

- a. berøvelse af tillægskost for en tid af indtil 4 uger;
- b. hensættelse i enrum i lys celle på almindelig fangekost: med sysselsættelse indtil 4 uger eller uden sysselsættelse indtil 2 uger;
- c. hensættelse i enrum i lys celle på vand og brød uden sysselsættelse indtil 5 dage;
- d. hensættelse i enrum i mørk celle indtil 5 dage med indskrænkning i kosten til vand og brød hver anden dag.

§ 2. I lys straffecelle skal være almindeligt celleinventarium. Senge skal være således indrettet, at fangen er hindret fra at benytte samme udenfor den til nattehvilte bestemte tid.

I mørk straffecelle må derimod ikke forefindes nogen stol, bord, bänk eller andet, der kan tjene til bekvemmelighed, og heller ikke andet lejested end en bar brix med en med strå stoppet rul til at lægge under hovedet samt et eller efter omstændighederne to sædvanlige tæpper til overbredsæl.

§ 3. Fange, der hendsidder i lys straffecelle efter § 1 litr. b, tilstedes bevægelse i fri luft  $\frac{1}{2}$  time daglig.

Derimod tillades det ikke fange, der hendsidder i lys straffecelle på vand og brød eller i mørk straffecelle, at komme udenfor cellen.

§ 4. Hensættelse i enrum i lys eller mørk celle må ikke anvendes på kvinder, der ere frugtsommelige eller give dia. Ej heller må hensættelse i lys celle på vand og brød eller i mørk celle anvendes på fange, der er under 18 år.

§ 5. Hensættelse i lys celle på vand og brød eller i mørk celle må ikke finde sted, forinden lægens erklæring er indhentet om, at fangens helbredsforfatning ej derfor er til hinder.

§ 6. Enhver revselse, som i medfør af dette reglement tildeles nogen fange, bliver tilligemed oplysning om forseelsens beskaffenhed

m. v. af straffearbejdsanstaltens bestyrer at indføre i en af vedkommende stiftsdirektion autoriseret og efter et af justits-departementet udfærdiget skema indrettet protokol.

§ 7. Ved udgangen af hvert år bliver en afskrift af den i § 6 ommeldte protokol, forsåvidt angår det i året passerede, at indsende til justits-departementet.

## SPISEREGLEMENT

for de friske fanger i Bødsfængslet.

(Under 28 Marts 1881 approberet af det kongelige justits-departement som gældende fra 1. Juli 1881.)

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
<b>Søndag.</b>	0,220 kilgr. brød, 0,50 liter øllebrød eller 0,50 liter mælkepap.	1 liter sørtesuppe, 0,065 kilgr. flæsk eller 0,125 kilgr. kød, 0,220 kilgr. brød.	0,220 kilgr. brød, 0,50 liter mælk, Søndag desuden 0,016 kilgr. smør eller smult.
<b>Mandag.</b>		0,75 liter bygmelsgrød, 0,40 liter mælk, 0,016 kilgr. smør eller smult, 0,220 kilgr. brød.	
<b>Tirsdag.</b>		1 liter sirupsuppe, 0,190 kilgr. klipfisk m. sauce. 0,80 liter rodfrugter (eller o. potetes) 0,220 kilgr. brød.	
<b>Onsdag.</b>		1 liter kødsuppe, 0,095 kilgr. kød, 0,220 kilgr. brød.	
<b>Torsdag.</b>		som mandag.	
<b>Freitag.</b>		1 liter mælkevælling, labskous, lavet af 0,095 kilgr. kød og 0,50 liter potetes. 0,220 kilgr. brød.	
<b>Lørdag.</b>		1 liter øllebrød, c. 0,100 kilgr. sild, 0,50 liter potetes, 0,220 kilgr. brød.	

**Tillægskøst. enkelt:** 0,110 kilgr. brød og 0,016 kilgr. smult eller smør,  
**dobbelt:** 0,220 kilgr. brød og 0,082 kilgr. smult eller smør.

Det tillades efter lægens anordning at ombytte den for søndag, tirsdag, onsdag, fredag og lørdag reglementerede middagsmad med den for mandag og torsdag bestemte. Ligeledes kan efter lægens anordning tilstås 0,155 kilgr. fladbrød istedenfor 0,220 kilgr. almindeligt brød.

## SPISEREGLEMENT

for de syge fanger i Bodsstængslet.

(Under 28 Marts 1881 approberet af det kongelige justits-departement som gældende fra 1ste Juli 1881.)

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
<b>Søndag.</b>	0,190 kilgr. brød, 0,082 kilgr. smør, 0,50 liter thevand.	0,75 liter sød suppe, 0,190 kilgr. stegt kød, 0,125 kilgr. brød.	0,190 kilgr. brød, 0,082 kilgr. smør, 0,50 liter sød mælk.
<b>Mandag.</b>		0,50 liter melgrød, 0,50 liter sød mælk, labskaus (af 0,190 kilgr. kød, 0,008 kilgr. hvedemel, 0,008 kilgr. smør), 0,125 kilgr. brød.	
<b>Tirsdag.</b>		0,75 liter mælkevælling, 0,190 kilgr. lundefisk eller klipfisk med sauce, 0,125 kilgr. brød.	
<b>Onsdag.</b>		0,75 liter sød suppe, 0,190 kilgr. kogt kød med peberrodsauce 0,125 kilgr. brød.	
<b>Torsdag.</b>		0,75 liter kødsuppe, 0,190 kilgr. kogt kød (uden sauce), 0,125 kilgr. brød.	
<b>Fredag.</b>		0,75 liter mælkevælling, labskaus (som Mandag), 0,125 kilgr. brød.	
<b>Lørdag.</b>		0,75 liter øllebrød, 0,190 kilgr. lundefisk eller klipfisk med sauce. 0,125 kilgr. brød.	

Desuden gives hver middag 0,470 kilgr. potetes, hvilke mandag og fredag benyttes til labkous. Istedetfor den reglementerede portion fint rugbrød kan efter lægens anordning gives fladbrød, nemlig 0,155 kilgr. morgen og aften og 0,095 kilgr. om middagen.

Mellemdiæt: morgen og aften: 0,50 liter thevand, 0,095 kilgr. fladbrød og 0,012 kilgr. smør.

Middag: alle dage: 0,50 liter melgrød og 0,50 liter sød mælk.

Diæt for hele dagen: 2 liter byggrynssuppe og 2 hvedeskånrokker eller 0,190 kilgr. fladbrød med 0,023 kilgr. smør.

## SPISEREGLEMENT

for friske kvindefanger i Kristiania Tugthus.

(Under 28de Marts 1881 approberet af det kgl. justits-departement som gældende fra 1ste Juli 1881).

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften
Søndag.	0,220 kilgr. brød. 0,50 liter øllebrød.	1 liter sørtesuppe 0,095 kilgr. kød. 0,25 liter potetes.	0,75 liter bygmelsgrød. 0,40 liter mælk.
Mandag.	0,220 kilgr. brød. 0,25 liter mælk eller som søndag.	1 liter gryngrød. 0,50 liter mælk.	
Tirsdag.	som søndag	1 liter grynsuppe. 0,095 kilogram kød. 0,25 liter potetes.	
Onsdag.	som søndag.	1 liter rumfordsuppe. cirka 0,110 kilogram sild 0,50 liter potetes.	
Torsdag.	som søndag	som søndag	
Fredag.	som mandag.	som mandag.	
Lørdag.	som søndag	1 liter øllebrød. cirka 0,110 kilogram sild 0,50 liter potetes.	

Kød er uden sener og ben. Når grød ikke haves, leveres brød.

**Tillægskost:** Enkelt. 0,110 kilgr. brød med 0,012 kilgr. smør om eftermiddagen.

Dobbelt. 0,110 kilogr. brød med 0,012 kilogr. smør om formiddagen samt 0,110 kilogr. brød og 0,25 liter mælk om eftermiddagen.

## SPISEREGLEMENT

for syge fanger i Kristiania Tugthus.

(Under 28de Marts 1881 approberet af det kgl. justits-departement som gældende fra 1ste Juli 1881).

HEL KOST.

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	0,220 kilogram brød. 0,50 liter sødskummet mælk eller thevand.	0,75 liter kødsuppe med gryn og havegrønt. 0,155 kilogram kogt, ferskt kød uden sener og ben. 0,25 liter potetes.	0,220 kilogram brød. 0,50 liter sødskummet mælk eller thevand.
Mandag.		0,75 liter gryngrød. 0,50 liter sødskummet mælk. 0,016 kilogram smør.	
Tirsdag.		som søndag.	
Onsdag.		som mandag.	
Torsdag.		som søndag.	
Freitag.		som mandag.	
Lørdag.		0,75 liter øllebrød. 0,50 liter potetes. 0,016 kilogram smør.	

Til middag gives desuden kvindefangerne søndag, tirsdag og torsdag 0,110 kilogram brød.

**Halv Kost:** Halvdelen af hel kost.

**Diæt:** 0,065 kilogram hvedebrød (2 skånrokker) eller 0,125 kilogram finsigtet rugbrød, 1 liter byg- eller havresuppe og 1 liter sødskummet mælk.

Mælk morgen og aften samt til diæt kan efter lægens bestemmelse om vinteren leveres opkogt.

### SPISEREGLEMENT

for friske fanger i Bergens Tugthus.

(Under 28de Marts 1881 approberet af det kongelige justits-departement som gældende fra 1ste Juli 1881).

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	0,250 kilogram sigtet rugbrød. 0,50 liter. øllebrød.	1 liter. ærtesuppe. 0,065 kilogram flæsk. 0,50 liter. potetes. 0,125 kilogram sigtet rugbrød.	1 liter. bygmelsgrød. 0,50 liter. mælk.
Mandag.		1 liter byggrynsgød. 0,50 liter. mælk. 0,125 kilogr. sigtet rugbrød	
Tirsdag.		1 liter. grynsuppe. 0,095 kilogr. kød. 0,50 liter. potetes. 0,125 kilogr. sigtet rugbrød.	
Onsdag.		1 liter. rumfordsuppe. ca. 0,125 kilogr. sild. 0,50 liter. potetes. 0,250 kilogr. sigtet rugbrød.	
Torsdag.		1 liter. ærtesuppe. 0,095 kilogr. kød. 0,50 liter. potetes. 0,125 kilogr. sigtet rugbrød.	
Fredag.		som mandag.	
Lørdag.		1 liter. øllebrød. ca. 0,125 kilogr. sild. 0,50 liter. potetes. 0,250 kilogr. sigtet rugbrød.	

Flæsk og kød skal være uden sener og ben.

**Tillægskost:** Enkelt: 0,125 kilogr. sigtet rugbrød og 0,012 kilogr. smør eller 0,125 kilogr. sigtet rugbrød, 0,008 kilogr. smør og 0,026 meter tobak om eftermiddagen.

Dobbelt: 0,125 kilogr. sigtet rugbrød og 0,012 kilogr. smør eller 0,125 kilogr. sigtet rugbrød, 0,008 kilogram smør og 0,026 meter tobak om formiddagen samt 0,125 kilogr. sigtet rugbrød og 0,50 liter mælk om eftermiddagen.

Når mælk ikke haves, leveres øl.

### SPISEREGLEMENT

for syge fanger i Bergens Tugthus.

Under 28de Marts 1881 approberet af det kongelige justits-departement som gældende fra 1ste Juli 1881).

HEL KOST.

Dage.	Morgen.	Middag.	Aften.
Søndag.	0,250 kilogr. sigtet rugbrød, 0,50 liter sødekummet mælk eller thevand.	0,75 liter kødsuppe med gryn og havegrønt. 0,155 kilogr. kogt, ferskt kød uden sener og ben. 0,25 liter potetes.	Som om morgenen eller efter lægens bestemmelse som i reglementet for friske fanger fastsat.
Mandag.		0,75 liter byggrynsgrød. 0,50 liter sødekummet mælk. 0,016 kilogr. smør.	
Tirsdag.		som søndag.	
Onsdag.		0,75 liter mælkevælling. 0,190 kilogr. kogt fisk (fersk, saltet eller ludet) 0,016 kilogr. smeltet smør. 0,25 liter potetes.	
Torsdag.		som søndag.	
Fredag.		som mandag.	
Lørdag.		som onsdag.	

Til middag gives desuden fangerne daglig 0,125 kilogram sigtet rugbrød.

**Halv Kost:** Halvdelen af hel kost

**Diæt:** 0,065 kilogr. hvedebrød (2 skånrokker) eller 0,125 kilogr. fint-sigtet rugbrød, 2 liter. byg- eller havresuppe, hvoraf den ene liter. efter lægens bestemmelse kan ombyttes med 1 liter. sødekummet mælk.

Mælk morgen og aften samt til diæt kan efter lægens bestemmelse om vinteren leveres opkogt.

---

**Uddrag**  
af  
**BEKLÆDNINGSGRELEMENT**  
for  
**mandsfanger.**  
2den August 1880.

Beklædningsgenstandene.	Anslået kostende.	
	kr.	øre.
1 trøje . . . . .	9	78
1 par buxer . . . . .	7	70
1 vest . . . . .	3	45
1 hue . . . . .	"	92
1 skjorte . . . . .	2	50
1 par strømper . . . . .	1	80
1 halstørklæde . . . . .	"	27
1 lommetørklæde . . . . .	"	18
1 par buxeseler eller 1 livrem . . . . .	"	40
1 par trøstøfler . . . . .	1	50
— og for Bodsføngslets vedkommende tillige —		
1 par lædertøfler . . . . .	2	60
Derhos kan af straffeanstaltens bestyrer på lægens anbefaling, når det for fangens helbreds og sundheds skyld findes fornødent, tilstås:		
1 undertrøje . . . . .	3	53
1 par underbuxer } enten . . . . .	3	14
	eller . . . . .	1

De for særegne arbejder eller omstændigheder udforderlige beklædningsgenstande, såsom:

- a. Snesokker, vanter og uldliv for udarbejdere,
- b. støvler eller sko for enkelte fanger, som beskæftiges med arbejder, der gør det nødvendigt at benytte sådan fodbedækning,
- c. forklæder for fanger, der arbejder i bageri eller køkken,
- d. forskind eller forklæder for skomagere, smede og malere m. v.
- e. 1 à 2 slåbrokker på sygestuerne til brug for syge fanger eller deslige lignende for særskilt brug fornødne genstande blive at anvende efter behov.

---

#### Nærmere bestemmelser.

§ 1. Med hensyn til beklædningsgenstandenes beskaffenhed, hvad der omtrentlig kan beregnes at medgå til samme og deres kostende bemærkes:

- a. Trøjen skal være en almindelig rundtrøje af mellemgråt vadmel med foer i ryg og ærmer enkeltknappet helt op til halsen med 1 udvendig lomme på højre side og en 0,028 meter opstående krave.
- b. Buxerne skulle være langbuxer af mellemgråt vadmel med almindeligt snit uden lommer.
- c. Vesten skal være af mellemgråt vadmel med foer i ryg og forstykker enkeltknappet helt op til halsen med 1 udvendig lomme på højre side og en 0,013 meter opstående krave.
- d. Huen skal være af mellemgråt vadmel indvendig foret, rundpullet og med en liden skjærm af samme stof som i huen selv.
- e. Skjorten skal være af almindeligt snit med skulderstykker. Til samme beregnes: 3,15 meter brunrandet vendtøj (bommes) à kr. 0,64 pr. meter.
- f. Strømperne skulle være af hvidt uldgarn med 6 indstrikkede ringe af brunt uldgarn, hvoraf 3 i læggen og 3 i foden samt fra sålen til læggen overkant omtrent 0,47 meter høje.
- g. Halstørklædet skal være af brunrandet bomuldstøj. Til samme beregnes: 0,45 meter bomuldstøj à kr. 0,53 pr. meter.
- h. Lommestørklædet skal være af brunrandet bomuldstøj. Til samme beregnes: 0,50 meter brunrandet bomuldstøj à kr. 0,32 pr. meter.
- i. Buxeselerne skulle være af simpel væv.
- l. Trætsflerne skulle bestå af almindelige træbunder med fodblade af læder.
- m. Lædertøflerne skulle være af almindeligt nu brugeligt snit.

- n. Undertrøjen skal være af hvid halvfionel, indvævet med brune render, samt til at knappe foran.
- o. Underbuxen skal være af almindeligt snit samt
  - a. enten af hvid halvfionel, indvævet med brune render,
  - b. eller af brunrandet vendtøj (bommesj).

§ 2. Mellemgråt vadmæl og brunrandet vendtøj til trøje, buxer, vest og hue bliver at tilvirke ved og at levere fra Kristiania Tugthus efter af justitsdepartementet approberede prøver til de ovenanførte priser pr. meter.<sup>1)</sup>

§ 3. Skjorter, strømper, undertrøjer og underbuxer — i de fornødne størrelser — samt halstørklæder, lommestørklæder og bukseseler blive at levere i fuldfærdig stand fra Kristiania Tugthus efter af justitsdepartementet approberede prøver til de oven beregnede priser.<sup>1)</sup>

§ 4. Forsøvrigt blive de omhandlede beklædningsgenstande at forfærdige af hver anstalt for sig.

§ 5. Samtlige beklædningsgenstande skulle — yderklæderne på deres indvendige side — stemples med vedkommende anstalts mærke.

§ 6. De skulle benyttes så længe som de med fornødne reparationer måtte skønnes at kunne være anvendelige og brugbare.

§ 7. Fornøden istandsættelse af beklædningsgenstandene udføres af hver anstalt for sig.

§ 9. Ombytte skal finde sted:

- a. Af skjorter, strømper og lommestørklæder en gang ugenlig.
- b. Af underbuxer af vendtøj hver 14 dage og
- c. af undertrøjer og underbuxer af halvfionel samt halstørklæder hver 3die uge,

da der skal gives fangerne rent af disse genstande.

§ 10. Derhos skal det være tilladt, at de enkelte fanger, der beskæftiges med arbejder, hvorved deres yderklæder i særdeles grad tilsmudsnes, såsom malere og smede, gives ombytte af trøje, vest og buxer på søn- og helligdage.

§ 12. Nærværende reglement træder i kraft fra 1ste Juli 1881 efterhånden som det måtte blive uomgængelig fornødent at anskaffe ny beklædningsgenstande af de i reglementet nævnte sorter.

§ 14. Afvigelser fra de i dette reglement givne bestemmelse må ikke finde sted uden justitsdepartementets samtykke.

#### Anmærkning:

ad § 2. Heraf gøres den undtagelse for Thronhjems Tugthus, at brunrandet vendtøj til foer i trøjer, buxer, veste og huer bliver af tilvirke ved anstalten selv, så længe der ved samme er en kvindeafdeling.

<sup>1)</sup> Vadmæl er beregnet til 5,10 kr. pr. meter,  
Halvfionel til 1,87 kr. pr. meter. (Red. Anm.)

ad § 3. Heraf undtages Thronhjems Tugthus, ved hvilken anstalt bliver at forfærdige de i paragraffen nævnte genstande, sålænge ved bemældte er en kvindefdeling.

**Uddrag**  
af  
**BEKLÆDNINGSGLEMT**  
for  
**kvindefanger.**  
2den August 1880.

Beklædningsgenstandene.	Anslået kostende.	
	kr.	øre.
1 trøje . . . . .	5	"
1 yderakørt . . . . .	10	92
1 underskørt . . . . .	5	16
1 livstykke . . . . .	2	40
1 linned . . . . .	2	27
1 underbuxe . . . . .	1	75
1 par strømper . . . . .	1	60
1 par sko . . . . .	5	88
1 hue . . . . .	"	30
1 forklæde . . . . .	"	74
1 tørklæde . . . . .	"	50
1 lommetørklæde . . . . .	"	18
Derhos kan af straffeanstaltens bestyrer på lægens anbefaling, når det for fangens helbreds og sundheds skyld findes fornødent, tilstås:		
1 undertrøje . . . . .	2	78

De for særegne arbejder eller omstændigheder udforderlige beklædningsgenstande, såsom:

- a. Ærmer af skind eller tøj for væverker,
- b. trøstøffer for enkelte fanger, som beskæftiges med arbejder, der gør det hensigtsmæssigt at benytte sådan fodbedækning,
- c. store forklæder m. v.,

d. 1 à 2 slåbrokker samt nattrøjer på sygestuerne til brug for syge fanger eller deslige lignende for særskilt brug fornødne genstande blive at anvende efter behov.

#### Nærmere bestemmelser.

§ 1. Med hensyn til beklædningsgenstandenes beskaffenhed, hvad der omtrentlig kan beregnes at medgå til samme og deres kostende bemærkes:

- a. Trøjen skal være en almindelig højhalset kuffe af mellemgråt halvstampet vadmel, uden foer, til at hægte foran og med en 0,18 meter bred skød.
- b. Yderskørtet skal være af mellemgråt helstampet vadmel af almindelig form med en 0,04 meter linning.
- c. Underskørtet skal være af mellemgråt halvstampet vadmel, 0,16 meter kortere end yderskørtet, forøvrigt lig dette.
- d. Livstykket skal være af brunrandet vendtøj (bommes) højhalset, med dobbelt tøj i livet, uden ærmer, samt til at hægte foran.
- e. Linnedet skal være af brunrandet vendtøj (bommes) og med lange ærmer.
- f. Underbuxen skal være af brunrandet vendtøj (bommes) og af almindeligt snit.
- g. Strømperne skulle være af hvidt uldgarn med 5 indstrikkede ringe af brunt uldgarn, hvoraf 3 i læggen og 2 i foden, samt fra sålen til læggens overkant omtrent 0,47 meter høje.
- h. Skoene skulle være af almindelig form.
- i. Huen skal være af blå lærred og bestå af 2 stykker, et fladt og et rundt uden rynker.
- k. Forklædet skal være af brunrandet (smalrandet) vendtøj (bommes) og af almindeligt snit.
  1. Tørklædet skal være af brunt og hvidt rudet bomuldstøj.
- m. Lommestørklædet skal være af brunrandet bomuldstøj.
- n. Undertrøjen skal være af hvid halvflonel indvævet med brune render samt til at knappe foran.

§ 2. Mellemgråt vadmel (halvstampet og helstampet) til trøjer, yderskørter og underskørter bliver at tilvirke ved og at levere fra Kristiania Tugthus efter af justitsdepartementet approberede prøver til de oven anførte priser pr. meter<sup>1)</sup>.

§ 3. Tilvirkningen af de øvrige beklædningsstoffer skal foregå ved hver anstalt (Kristiania Tugthus og Thronhjems Tugthus) for sig efter at justitsdepartementet approberede prøver.

<sup>1)</sup> Vadmel halvstampet er beregnet til 3,85 kr. pr. meter, helstampet til 5,10 kr. pr. meter, brunrandet vendtøj til 0,64 kr. pr. meter, halvflonel til 1,27 kr. pr. meter. (Red. Anm.)

§ 4. Forfærdigelsen af de omhandlede beklædningsgenstande udføres af hver anstalt (Kristiania Tugthus og Thronhjems Tugthus) for sig.

§ 5. Samtlige beklædningsgenstande skulle — yderklæderne på deres indvendige side — stemples med vedkommende anstalts mærke.

§ 6. De skulle benyttes så længe som de med fornødne reparationer måtte skønnes at kunne være anvendelige og brugbare.

§ 7. Fornøden istandsættelse af beklædningsgenstandene udføres af hver anstalt (Kristiania Tugthus og Thronhjems Tugthus) for sig.

§ 9. Ombytte skal finde sted:

- a. af linneder, strømper og lommeterklæder en gang ugenlig,
  - b. af livstykker, underbuxer og huer hver 14de dag, og
  - c. af forklæder, tørklæder og undertrøjer hver 8die uge,
- da der skal gives fangerne rent af disse genstande.

§ 10. Derhos skal det være tilladt, at de enkelte fanger, der beskæftiges med arbejde, hvorved deres yderklæder i særdeles grad tilsmudses, såsom ved arbejde med maskiner, gives ombytte af trøje og yderskørt på søn- og helligdage.

§ 12. Nærværende reglement træder i kraft fra 1ste Juli 1881 efterhånden som det måtte blive uomgængelig fornødent at anskaffe ny beklædningsgenstande af de i reglementet nævnte sorter.

§ 14. Afvigelser fra de i dette reglement givne bestemmelser må ikke finde sted uden justitsdepartementets samtykke.

---

## Reglement

for

**fangebehandlingen i rigets fælles-straffearbejdsanstalter,**

bifaldet ved kongelig resolution af 8de Januar 1881.

---

§ 1. Fanger modtages i straffeanstalterne fra kl. 7 morgen til kl. 7 aften.

§ 2. Med hver fange skal ved hans afleverelse til straffeanstalten følge:

1. Samtlige over angældende ergangne domme med tilhørende akter in originali, eller, for så vidt dette i noget tilfælde ikke kan ske, bekræftede udskrifter af vedkommende domskonklusioner og af de i sagerne afsagte under- og overrettsdommes præmisser, for så vidt de vedkomme angældende. Domsakten eller i tilfælde den bekræftede udskrift af domskonklusionen skal være forsynet med påtegning om, at dommen er forkyndt for angældende.

2. Følgebrev fra vedkommende øvrighed, indeholdende angældendes signalement og fortegnelse over de domsakter eller andre dokumenter, som medfølge, samt, forsåvidt den originale domsakt ej kan medfølge, oplysning om, hvorhen samme er eller bliver sendt.
3. Opgave over hvad fangen medbringer, derunder indbefattet de klædningsstykker, som fangen er iført.

§ 3. Fangerne skulle ved indbringelsen, såsnart bestyreren har overbevist sig om, at betingelserne for deres modtagelse ere tilstede, hensættes i en modtagelsescelle, hvor de forblive i 3 dage.

§ 4. Under opholdet i modtagelsescellen skulle fangerne:

1. visiteres, undersøges af lægen, vejes, bades og iføres fange- dragten, samt for mandsfangers vedkommende barberes og klippes,
2. fratages de klæder og andre effekter, som de have medbragt, hvilke efter bestyrerens bestemmelse enten blive at opbevare eller, forsåvidt de i sig selv eller på grund af straffetidens længde ikke egne sig dertil, at tilintetgøre eller at bortsælge; i sidste tilfælde bliver salgsbeløbet at godskrive vedkommende fange,
3. fremstilles for bestyreren og meddeles forklaring om straffen, de skulle undergå,
4. gøres bekendte med vedkommende reglementer og forskrifter, hvorefter de have at rette sig under deres ophold i straffe- anstalten, og
5. indføres i fangeprotokollen med de i dennes rubriker forlangte oplysninger.

§ 5. Fra modtagelsescellen skulle fangerne, forsåvidt dertil haves anledning, hensættes i en ordinær celle i så lang tid, som bestyreren efter overlæg med præsten og lægen finder passende, under iagttagelse af forskrifterne i lov om Bodsfængslet af 12te Juli 1848 § 14.

Ved bestemmelsen af tiden bør komme i betragtning, om fangerne før deres indbringelse i straffeanstalten have været under- gitte varetægtsarrest i distriktsfængsel og hvorlænge denne har været.

§ 6. Fangerne skulle derefter, såsnart præsten har gjort sig be- kendt med de dem vedkommende akter, fremstilles for præsten til nærmere undersøgelse om deres dåb, konfirmation, sjæletiletand, tidligere vandel og livsforhold samt for af præsten i forening med læreren at prøves i kristendomskundskab, læsning og skrivning.

§ 7. Ny indkomne fanger skulle i de ugenlige forsamlinger af straffeanstaltens funktionærer gøres til genstand for særlig omtale og forhandling.

§ 8. Ved anbringelsen af fangerne på de fælles arbejdsrum og soverum bør, navnlig hvad soverummene angår, såvidt muligt iagt-

tages, at sådan klassifikation af fangerne finder sted, som måtte anses hensigtsmæssig og gavnlig.

§ 9. Fangerne tilholdes at udføre de arbejder, som for straffeanstalten ere bestemte. Med hvilket af disse arbejder en fange skal beskæftiges, bestemmes af bestyreren, der herved har at tage hensyn til fangens alder, kræfter, tidligere beskæftigelse og havende færdigheder samt at have for øje at gøre fangen, såvidt muligt, skikket til fremtidigt erhverv.

I arbejdets udførelse skulle fangerne, såvidt fornødiges, undervises af opsynspersonalet.

For alle arbejder, efter hvis beskaffenhed det kan ske, skal efter vunden erfaring og nøje prøvelse fastsættes et bestemt arbejdspensum for dagen eller ugen, som fangen har at præstere. Af hensyn til forskellen i legemskræfter, dygtighed, forkundskaber, færdighed og anlæg m. v. bliver at fastsætte 3 arter af arbejdspena, nemlig:

- a. fuldt arbejdspensum
- b. middels do. og
- c. lærlingepensum.

For overarbejde, hvorom ligeledes bliver at give de fornødne regler, kan tilstås fangerne en opmuntring, bestående i enkelt eller dobbelt tillægskost efter overarbejdets beskaffenhed og mængde eller i stedet herfor, om sådant senere måtte bestemmes, en liden godtgørelse i penge.

Angående fastsættelsen af arbejdspena og regler for overarbejde såvelsom om forandringer heri bør forhandles i de ugenlige forsamlinger af straffeanstaltens funktionærer, hvorefter bestyreren afgiver de fornødne forslag, der undergives justitsdepartementets approbation.

Med hensyn til de arbejder, for hvilke et arbejdspensum ikke hensigtsmæssigen lader sig fastsætte, har bestyreren for hvert enkelt tilfælde nøje at undersøge og bedømme fangens flid samt derefter at afgøre, om der bør tilstås ham en opmuntring som anført.

Udenfor det i kongl. resol. af 27de November 1875 post 2 for Akershus Straffeanstalts vedkommende omhandlede tilfælde må fangerne ikke anvendes til arbejde udenfor straffeanstalten.

På søn- og helligdage må intet arbejde finde sted udenfor den nødvendige husgerning.

§ 10. Der skal gives fangerne undervisning i religion og, såvidt muligt, i andre fag, der læres i almueskolen.

I undervisningen skal ordenligvis enhver fange deltage, sålænge han ikke har fyldt det 35te år. Ældre fanger kunne efter deres ønske tilstedes adgang til skolen.

De fanger, der hensidde i celle — *ofr.* § 5 — meddeles undervisning i cellen, de øvrige i fælles skolelokale.

I undervisning, som gives på søn- og helligdage, er deltagelsen for alle fanger frivillig.

De nærmere bestemmelser om undervisningen afgives af justitsdepartementet.

§ 11. Fangerne skulle ydes fornøden sjælepleje.

I den anordnede fælles gudstjeneste på søn- og helligdage såvelsom i andagtsøvelser, katekisationer og bibellæsninger, der foreskrives afholdte, have alle fanger at deltage.

Dog skal det i særegne tilfælde være overladt til bestyreren at tilstå en fange fritagelse herfor i kortere eller længere tid, når dette efter samråd med præsten måtte findes rigtigt.

Hver aften skal efter endt aftensmåltid på vedkommende arbejdsrum eller soverum oplæses en bøn for fangerne af en blandt disse af bestyreren efter samråd med præsten valgt fange.

Hver fange skal være forsynet med en salmebog, et ny-testamente og en bønnebog.

§ 12. Fangerne erholde sund og nædtsøftig kost. Nydelsen af brændevin eller dermed tilberedt drik må ej tilstedes fangerne, medmindre det af straffeanstaltens læge foreskrives som lægemiddel i sygdomstilfælde. Kostens beskaffenhed, mængde og bestanddele bestemmes ved af justitsdepartementet udfærdigede regler særskilt for friske og syge fanger. I den reglementerede kost kan for enkelt fange i sygdomstilfælde af straffeanstaltens læge gøres sådan forandring, som han måtte finde fornøden.

§ 13. Fanger af samme køn skulle bære en ensartet dragt. Det nærmere angående beklædningens beskaffenhed og form, samt hvilke beklædningsgenstande hver fange skal have m. v. anordnes af justitsdepartementet ved derom udfærdigede reglementariske bestemmelser.

§ 14. Hver fange skal have sin særskilte seng og behørig sengklæder.

Disses beskaffenhed m. v. bestemmes af justitsdepartementet.

§ 15. Om hverdagene skulle fangerne stå op kl. 5½ om morgenen.

Arbejdstiden begynder kl. 6 og vedvarer til kl. 7½ aften, da aftensmaden uddeles, med afbrydelse foruden af den tid, der medgår til undervisning og andagtsøvelser, også af de til spisning, bevægelse i fri luft og hvile bestemte tider, som ere: fra kl. 8 til 8½ formiddag, fra kl. 12 til 1½ middag og fra kl. 4½ til 5 eftermiddag.

Hver lørdags eftermiddag arbejdes dog fra kl. 1½ til klokken 5, da arbejdet ophører, medens tiden, indtil aftensmaden uddeles, anvendes til rengøring, badning samt til at aflevere det skidne og modtage det rene linned m. v. Ligeledes arbejdes til og ophører arbejdet kl. 5 eftermiddag juleaften, nytårsaften og dagen før almindelig bededag.

For udarbejdere kan i den mørke årstid heri gøres de tillempninger, som straffeanstaltens bestyrer måtte finde nødvendige.

På søn- og helligdage, da intet arbejde udenfor den nødvendige husgerning finder sted, skulle fangerne stå op kl. 7 om morgenen.

De deltage på disse dage i den anordnede fælles gudstjeneste eller andagtsøvelse.

Forøvrigt bør der gives dem adgang til at beskæftige sig med læsning, skrivning og regning, at modtage undervisning, påhøre foredrag og deslige.

Spisetiderne på søn- og helligdage ere de samme som på hverdagene.

Hver dag skulle fangerne være i seng kl. 9 aften.

En detaljeret dagsorden angående arbejds-, spise- og hviletid m. m. udfærdiges af justitsdepartementet.

§ 16. Fanger, der ikke ere beskæftigede med udvendige arbejder eller i åbne rum, gives om hverdagen daglig  $\frac{1}{2}$  times ophold i fri luft enten i de i § 15 nævnte fritider om formiddag, middag og eftermiddag, eller i fornødent fald til anden bekvem tid.

På søn- og helligdage indrømmes dem så megen bevægelse i fri luft, som omstændighederne tillade.

Fanger, der hensidde i ordinær celle, gives til bekvemme tider to gange daglig ophold i fri luft med  $\frac{1}{2}$  time hver gang.

Med hensyn til fanger, der hensidde i straffecelle, forholdes i heromhandlede henseende overensstemmende med hvad vedkommende revselsesreglement bestemmer.

Fanger, der ere på sygestuen, indrømmes ophold og bevægelse i fri luft efter lægens nærmere forskrift.

§ 17. Der skal omhyggelig sørges for, at alle lokaler — såvel arbejds- og soverum som celler m. v. — jevnlig og tilstrækkelig udluftes og rengøres.

Også sengesteder og sengklæder bør til passende tider udluftes og renses.

I den kolde årstid skal det påses, at der i arbejdsrummene om dagen og i soverummene om aftenen, når fangerne komme ind i disse, er en passende temperatur.

I den mørke årstid skulle de fælles soverum være oplyste om natten.

§ 18. Fangerne skulle strengt holdes til renlighed.

De skulle hver morgen, når de stå op, vaske ansigt og hænder samt kæmme og ordne sit hår.

Hver fange skal have en kam og tugenlig tilstås  $1\frac{1}{2}$  lod (28 gram) sæbe. Håndklæder, der skiftes hver lørdag, gives efter behov.

I reglen skulle fangerne, når intet derfor er til hinder, hver 4de uge gives et bad.

Det tillades i reglen ikke mandsfanger at bære skæg. De skulle barberes 1 à 2 gange om ugen og deres hår klippes så ofte det fornødiges.

Barberingen og klipningen udføres — under tilstedeværelse af fornødent opsyn — af en eller flere fanger, som dertil af bestyreren vælges blandt straffeanstaltens pålideligste og bedste fanger.

§ 19. Fangerne skulle vise ærbødighed og ubetinget lydighed mod samtlige deres foresatte i straffeanstalten. De skulle opføre sig hæftigt og anstændigt mod enhver i straffeanstalten såvel deres foresatte som medfanger.

De have punktlig at rette sig efter den for straffeanstalten bestemte orden samt de givne reglementer og forskrifter.

De skulle behandle alt, hvad der leveres dem i hænde, med behørig forsigtighed og omhu.

De skulle i arbejdstiden stedse være beskæftigede. Udenfor arbejdstiden bør det ikke være dem tilladt at sysselsætte sig med arbejde.

Under arbejdet må de ikke forlade den dem anviste plads uden med vedkommende betjents tilladelse

Heller ikke må de i arbejdstiden tale med hverandre udenfor hvad der for arbejdets skyld er nødvendigt. I hviletiderne, under bevægelse i fri luft og på de fælles soverum skal det derimod ikke være dem forment at samtale med hverandre, men højrrøstet tale støj og larm må ikke finde sted.

§ 20. Foruden de til undervisningen udforderlige skolebøger og isøvrigt fornødent skolemateriale skal ved hver straffeanstalt have en bogsamling for fangerne, bestående af bøger af opbyggeligt, belærende og underholdende indhold.

Af denne bogsamling kunne fangerne erholde udlånt bøger, som præsten, der bestyrer bogsamlingen, måtte finde at egne sig for dem, og som det tillades dem at læse i deres fritider og på søn- og helligdage. I reglen bør en fange ikke oftere end en gang hver måned gives en ny bog.

Aviser og tidsskrifter må ikke — uden i særegne tilfælde — gives nogen fange ihænde.

§ 21. Det tillades i reglen fangerne en gang hver tredje måned at afsende og modtage brev.

Til at afsende eller modtage brev udfordres dog i hvert enkelt tilfælde bestyrerens tilladelse.

Intet brev må afgå fra eller afgives til fangen, før det er gennemset af bestyreren og præsten.

Finder bestyreren brevets indhold at være af sådan beskaffenhed, at det bør tilbageholdes, bliver i reglen vedkommende fange derom at underrette.

Brevskrivning må alene finde sted på søn- og helligdage.

§ 22. Ligeledes tillades det — med samtykke af bestyreren for hvert enkelt tilfælde — i reglen fangerne at modtage besøg af slægtninge eller bekendte en gang hver tredje måned.

Samtale mellem fangerne og deres slægtninge eller bekendte må kun finde sted i overvær af en af straffeanstaltens funktionærer, der nøje har at påse, at fangerne intet modtage af de besøgende.

Der skal fastsættes en bestemt tid på dagen, hvori sådanne be-

og kunne ske, ligesom det for hvert enkelt tilfælde af bestyreren skal bestemmes, hvor længe samtalen må vare.

§ 23. Fremmede må ikke tilstedes adgang til at besøge straffeanstalten uden særskilt tilladelse af bestyreren eller straffeanstaltens højere foresatte. Sådant tilladelse bør kun meddeles til personer, der skønnes at have en særlig interesse af at blive bekendt med straffeanstaltens forhold. Besøget bør ske under ledsagelse af bestyreren eller underinspektøren og tillades det ikke de besøgende at tale med fangerne.

Sådanne besøgende skulle derhos antegne deres navne i en ved straffeanstalten beroende dertil indrettet protokol.

§ 24. Begivenheder af vigtighed for nogen fange kunne til enhver tid meddeles bestyreren, der har at afgøre, hvorvidt samt når underretning derom bør gives fangen.

§ 25. For fid, god opførsel og alvorlig stræben efter forbedring kunne fangerne tilstå forskellige opmuntringer.

Disse består i:

- a. Tillægskost.
- b. 1 tomme (26 millimeter) tobak daglig extra for mandfanger og  $\frac{1}{2}$  lod (5 gram) snus daglig for ældre kvindefanger.
- c. Anvendelse til mere betroede arbejder, såsom i køkken, bageri og vaderseri, til barbering, sygepasning og rengøring m. v.
- d. Tilladelse til at erholde bøger fra bogsamlingen gradvis hver 3die uge, hver 2den uge og hver uge.
- e. Tilladelse til at afsende og modtage et brev gradvis hver 2den måned, hver 6te uge og hver måned.
- f. Tilladelse til at modtage besøg af slægtninge og bekendte ligeledes gradvis hver 2den måned, hver 6te uge og hver måned.
- g. Anbefaling til understøttelse af vedkommende fængselselskab.

§ 26. For disciplinære forseelser, som fangerne gøre sig skyldige i, blive de at anse med revsels overensstemmende med vedkommende revselsesreglementer.

§ 27. I sygdomstilfælde blive fangerne at behandle efter lægens anvisning. Ere de uskikkede til arbejde, blive de i reglen efter lægens nærmere bestemmelse at indlægges på sygestuen.

Opstår på grund af sygdommens beskaffenhed spørgsmål, om en fange bør indlægges i et sygehus eller en sindssygeanstalt, bliver i reglen at indhente justitsdepartementets samtykke dertil. Tillade ikke omstændighederne dette, fremgås efter lægens anordning og gøres i så tilfælde strax indberetning til justitsdepartementet.

Kvindefanger, der nedkomme under deres hensiddent i straffeanstalten, kunne tillades at beholde barnet hos sig i en tid af 2 måneder.

§ 28. Begærer en fange tilladelse til at indgive underdanigt ansøgning om benådning, må dette ikke negtes.

Ansøgningen bliver at behandle i den ugenlige forsamling af straffeanstaltens funktionærer og skal ved dens indsendelse til justits-

departementet ledsages foruden af vedkommende akter af en afskrift af forsamlingens udtalelse samt bestyrerens særskilte erklæring.

I særegne tilfælde, hvor sådanne ekstraordinære omstændigheder ere forhånden, at der skønnes at kunne være spørgsmål, om vedkommende fange bør forundes benådning, skal bestyreren indgive underdanigst ansøgning om benådning for fangen, hvilken ansøgning fremmes på sædvanlig måde.

§ 29. Tillades en fange overført fra en straffeanstalt til en anden, bliver den tid, der medgår under transporten, at medregne i straffetiden.

§ 30. Når det i enkelt tilfælde for sikkerhedens skyld anses fornødent, kan fangen belægges med jern såvelsom hensættes i celle (cfr. kriminallovens kap. 2 § 12 og § 15 i lov om Bodsfængslet af 12 Juli 1848).

§ 31. Der må ikke negtes fangerne adgang til at tale med bestyrelsen eller den eller de embedsmænd, som på justitsdepartementets vegne efterse straffeanstalten.

§ 32. Når cellerne ikke fornødiges til optagelse af indkommende, udgående eller til revselse eller for sikkerhedens skyld deri indsatte fanger, kan bestyreren efter overlæg med præsten bestemme, at de fanger, som måtte ønske sådant, hensættes deri til afsondring fra deres medfanger, cfr. § 15 i lov om Bodsfængslet af 12te Juli 1848.

Forsvrigt bør cellerne, såvidt dertil er anledning, anvendes til deri at anbringe for na ten dels fanger, der kunne befrygtes på de fælles soverum at ville kunne udøve en skadelig indfyldelse på deres medfanger, dels yngre fanger, især sådanne, som indkomme i straffeanstalten for andre forbrydelser end tyveri.

§ 33. Med hensyn til fangers løsladelse bestemmes følgende:

- a. Når fanger skulle løslades, bliver der en passende tid før løsladelsen — dog at denne i tilfælde af benådning ikke desfor medelst udsættes — i de ugenlige forsamlinger af straffeanstaltens funktionærer at forhandle om deres fremtidige stilling, om de ere trængende og værdige til hjælp, hvorledes denne bør ydes dem, og hvad der kan gøres for dem, samt om i overensstemmelse dermed at anbefale dem til understøttelse af vedkommende fængselselskab.
- b. Forinden løsladelsen skal en fange, forsåvidt dertil haves anledning, — under iagttagelse af forskrifterne i § 14 i lov om Bodsfængslet af 12te Juli 1848 — hensættes i ordinær celle i mindst 3 døgn.
- c. Under dette ophold i celle skal fangen:
  1. prøves i kristendomskundskab, læsning og skrivning,
  2. undersøges af lægen og vejes,
  3. gives passende formaninger af bestyreren og præsten.
- d. På løsladelsesdagen blive fangerne at gengive deres opbe-

varede klæder, effekter og penge — cfr. § 4 nr. 2 ovenfor — hvorfor de have at meddele kvittering.

e. Forsåvidt deres egne klæder, der, om de tiltrænge det, forinden skulle istandsættes, ikke måtte være tilstrækkelige, skulle de forsynes med de nødvendige klædningsstykker, helst indkøbte brugte, så de kunne løslades i en anstændig ikke iøjnefaldende dragt.

f. Fangerne skulle på løsladelsesdagen i reglen løslades om formiddagen; dog bør for de fangers vedkommende, for hvem der samme dag er anledning til at afrejse til deres hjemsted eller et andet sted, tages hensyn til afgangstider for jernbanetog og dampskibe.

I tilfælde af at flere skulle løslades på samme dag iagttages det, at sådant sker enkeltvis med passende mellemrum.

g. De skulle i overensstemmelse med bestemmelsen i kongelig resolution af 9de August 1877 forbihjælpes til at komme til deres hjemsted eller til et andet sted inden riget, hvor de for bestyreren gør det sandsynligt, at de ville kunne ernære sig på lovlig måde.

h. Enhver fange, der løslades, skal til sin legitimation af bestyreren meddeles et løsladelsespas, der indeholder oplysninger om den pågældendes personalia og klædedragt samt om de effekter og penge, som fangen ved løsladelsen måtte være i besiddelse af.

På dette løsladelsespas skal tillige af præsten meddeles fangen attest om hans forhold med speciel bemærkning om, når og hvor han er konfirmeret, såvelsom om når han sidst har kommuniceret, samt af lægen om hans sundhedstilstand.

i. Om enhver fanges løsladelse skal politimesteren på det sted, hvor straffeanstalten er beliggende, betimeligen og mindst 3 dage førend løsladelsen skal foregå, meddeles underretning tilligemed oplysning om den af angældende begåede forbrydelse og udholdte straf samt om angældendes tilkommende opholdssted.

På løsladelsesdagen meddeles derhos politimesteren en bekræftet genpart af det angældende meddelte løsladelsespas med påtegnede attester af præsten og lægen.

Skal fangen befordres til sit hjemsted eller et andet sted inden riget, bliver tillige politimesteren i det distrikt, hvortil angældende sendes, samtidig at meddele underretning om løsladelsen og lignende oplysning som nævnt samt på løsladelsesdagen at tilstille en bekræftet genpart af løsladelsespasset med påtegninger.

k. For afsendelsen af sådanne fanger, der skulle befordres til deres hjemsted eller til et andet sted inden riget, bør straffeanstaltens bestyrer drage omsorg. De bør ledsages til jernbanestationen eller afgangstedet for vedkommende dampskib ved en af straffe-

anstaltens betjente, der påser deres afrejse. Kan denne ikke foregå på løsladelsesdagen, bør der sørges for et passende tilflugtssted for dem, til afrejsen kan finde sted. Såvel om måden for afsendelsen som i tilfælde om det valgte tilflugtssted og om afrejsen bliver politimesteren at meddele underretning.

Skal angældende forblive på stedet, bliver han, forinden han løslades, ved en af straffeanstaltens betjente at fremstille på politikammeret for vedkommende embedsmand.

1. Er fangen en fremmed, der efter endt straffetid skal transporteres ud af landet, skal der, når sådan fange indkommer i straffeanstalten, på hensigtsmæssigste måde ved gennemgåelse af vedkommende akter og examination af angældende m. v. anstilles nøjagtig undersøgelse angående angældendes rette fødested, hjemstavn og nationalitet og, såsnart sådant kan ske samt i ethvert tilfælde en rum tid før angældendes løsladelse, afgives til politimesteren på det sted, hvor straffeanstalten er beliggende, en såvidt mulig fuldstændig fremstilling af, hvad der i det hele er oplyst om angældendes personalia og fortid tilligemed en afskrift af konklusionen af den dom, ved hvilken udtransporten er bestemt (cfr. kongelig resolution af 9de September 1817, overenskomst af 7de Marts 1823 og konvention med Rusland af 27de December 1860).

Ved løsladelsen bliver en sådan fange ved en af straffeanstaltens betjente at aflevere på politikammeret.

- m. Lider fangen på den tid, han skal løslades, af sådan sygdom, at han ikke kan hjemsendes, men dog tåler at flyttes, bliver angældende ved politiets foranstaltning at indlægges på et sygehus. Er sygdommen af den beskaffenhed, at angældende på løsladelsesdagen ikke uden fare for helbredden kan flyttes, tilledes det, at han på straffeanstaltens bekostning nyder kur og pleje på dens sygestue, indtil han uden fare kan flyttes og ved politiets foranstaltning indlægges på et sygehus. I begge tilfælde blive fattigvæsenet og politiet i betimelig tid at meddele fornøden underretning.

Henligger fangen på den tid, hans løsladelse skal foregå, på sygehus eller sindssygeanstalt, bliver såvel bestyrelsen for vedkommende sygehus eller sindssygeanstalt som fattigvæsenet betimelig at underrette om, fra hvilken dag angældende er løsladt fra sit forhold til straffeanstalten.

§ 34. Dør en fange i straffeanstalten, bliver liget, såsnart lægen har besigtiget det og afgivet sin erklæring, at henbringe til et for sådanne tilfælde bestemt rum inden straffeanstalten og at nedlægge i en simpel ligkiste.

Til en af bestyreren og præsten nærmere bestemt tid bringes ligkisten til et bekvemt sted inden straffeanstalten, — enten et gårdsrum, en åben plads eller i tilfælde et ledigt lokale — hvor da

overvær af så mange af fangerne og betjeningen, som bestyreren bestemmer, jordfæstelsen finder sted. Dog skal, når vedkommende præst ønsker det, intet være til hinder for, at jordpåkastelsen sker på kirkegården.

Liget henbringes til og jordes på vedkommende kirkegård, forsåvidt det ikke for de i Kristiania værende straffeanstalters vedkommende i overensstemmelse med bestemmelserne i kongelig resolution af 11te Januar 1820 kan tillades afgivet til anatomikammeret i Kristiania.

Dødsfaldet bliver af bestyreren strax at anmelde for skifteretten, der, forsåvidt den afdøde måtte efterlade effekter eller penge ved straffeanstalten, tillige meddeles en opgave over disse til nærmere bestemmelse om, hvorledes med samme skal forholdes.

Endelig har præsten at meddele sognepræsten i den menighed, hvor den afdøde hører hjemme, underretning om dødsfaldet med anmodning om at drage omsorg for, at den afdødes slægtninge blive gjort bekendt dermed.

§ 35. På hvert arbejdsrum og soverum såvelsom i cellerne skal stedse findes ophængt på væggen et på pap påklæbet trykt exemplar af dagsordenen, revselsesreglementet, reglementerne for bespisning og beklædning, de udfærdigede arbejdstaxter og ordensregler samt i det hele af alle de forskrifter, der vedkomme fangetugten og ere af sådant indhold, at de bør komme til fangernes kundskab.

§ 36. De nærmere mere detaljerede regler, som måtte fornødiges til opretholdelse af god orden i straffeanstalten, forsåvidt fangernes behandling angår, gives af bestyreren.

---

Mindre væsenlige forandringer i og tillæg til dette reglement, hvilke erfaring måtte vise at være fornødne eller hensigtsmæssige, kunne af justitsdepartementet bestemmes.

---

## LOV

angående

**Bodsfængslet i Kristiania og om anvendelse af celler ved de øvrige straffearbejdsanstalter.**

12 Juli 1848.

---

§ 1. „Forbrydere af mandkønnet, som for forbrydelser, begåede efterat denne lov er trådt i kraft, tilkendes straffearbejde i 5te eller 4de grad, og som, når straffen kommer til fuldbyrdelse, ere i alderen fra det fyldte 18de til det fyldte 30te år, kunne, forsåvidt dertil er

anledning, hensættes i Bodsfængslet ved Kristiania i en straffetid, der er en trediedel kortere end den, angældende ellers have at udholde. Ved denne forkortelse i straffearbejdstiden regnes en måned lige med 30 dage.

Andre til straffearbejde domfældte forbrydere af mandkønnet, der ere over 18 år gamle, kunne, når de deri samtykke, med samme forkortelse i straffetiden, forsåvidt denne er tidsbestemt, hensættes i Bodsfængslet, dog ikke for en kortere tid end 4 måneder og ikke for en længere tid end 4 år.

Den nærmere bestemmelse om, hvilke forbrydere, med hensyn til plads i fængslet og andre omstændigheder, deri skulle optages, afgives af kongen.

§ 2. Den grundregel, som ved den hele anordning i Bodsfængslet skal iagttages, og i henhold til hvilken alle reglementariske bestemmelser skulle affattes, er, at fangerne i alle tilfælde skulle hindres fra samkvem med og meddelelse til deres medfanger og enhver anden, som kunde formodes at ville virke skadeligt på dem i moralsk henseende, idet man derhos ved arbejde, undervisning og besøg af fængslets foresatte og andre, om hvis karakter og hensigt man kan være forvisset, søger at virke til deres forbedring.

§ 3. Enhver fange skal under hele straffetiden såvel dag som nat holdes i særskilt celle, i hvilken han beskæftiges med arbejde, undervises, tilses, besøges af fængslets direktør og præst og, når fornødiges, af den ved fængslet ansatte læge, og hvor han især behandles således, som i denne lov og de ifølgende samme udførdigede reglementer nærmere bestemmes. Fangerne belægges ikke med jern eller andet tvangsredskab, medmindre sådant i enkelt tilfælde for sikkerhedens skyld agtes fornødent.

Enhver fange skal dagligen tilstedes mindst en halv times bevægelse i fri luft og forøvrigt så ofte og for så lang tid ad gangen, som fangens helbredstilstand måtte fordre det.

§ 4. Cellerne skulle være således indrettede og udstyrede, at der af fangernes ophold sammesteds ingen skade for helbredden er at befrygte. De skulle også være forsynede med sådan indretning, at fangerne, om fornødiges, kunne tilkalde hjælp, hvilken uden ophold skal ydes dem.

§ 5. Såsnart en fange er indkommen i Bodsfængslet, gøres han bekendt med fængslets husorden, gives anledning til arbejde og læsning, samt modtager besøg af fængslets direktør, præst og læge, som anstille foreløbig undersøgelse om fangens fysiske og moralske tilstand og om hans kundskaber og færdigheder.

§ 6. Det påligger Bodsfængslets direktør daglig at besøge et så stort antal fanger som muligt, at bære omsorg for fangernes legemlige og åndelige vel og især, i forening med fængslets præst og dennes medhjælpere, stadigen at stræbe at virke til deres forbedring.

§ 7. Når en fange viser genstridighed, dovenskab eller vrangvillighed i arbejde, rømmer eller gør forsøg på at rømme, sætter sig eller søger at sætte sig i forbindelse med medfange eller anden person, med hvem samkvem er ham forbudt, eller på anden måde forser sig mod de for fængslet gældende bestemmelser, skal direktøren have myndighed til at anvende følgende revselsr:

- 1) Indskrænkning af besøg til det nødvendige tilsyn af opsynsbetjenten — i det højeste i 10 dage.
- 2) Berovelse af adgang til arbejde og læsning — i det højeste i 10 dage.
- 3) Indskrænkning af kosten til vand og brød — i det højeste i 5 dage.
- 4) Hensættelse i dunkel korrektionscelle — i det højeste i 5 dage.

Efter omstændighederne kunne disse revselsr, hvorom for hvert tilfælde det fornødne anføres i en dertil indrettet protokol, anvendes enkeltvis eller flere på en gang.

§ 8. Den nærmere omsorg for fangerne's åndelige vel påhviler bodsfængslets præst, som udfører gudstjenesten og de forefaldende præstelige forretninger for fangerne og leder deres undervisning. Han skal daglig besøge et så stort antal fanger, som med hensyn til den åndelige pleje, hver enkelt tiltrænger, for ham er muligt, for ved samtale, religiøs belærelse, trøst og formaning at befordre deres moralske forbedring. I disse pligters udførelse bistås han af en eller flere fast ansatte medhjælpere.

Alle fanger, som tiltrænge det, skulle undervises i læsning, religion og bibelhistorie.

Til at meddele denne undervisning ansættes det fornødne antal lærere.

§ 9. Indtil midler erholdes til i fængslet at indrette et kapel, hvor fælles gudstjeneste kan holdes, skal på søn- og helligdagene holdes gudstjeneste i korridorerne for et så stort antal fanger, som uden at forlade deres celler deri kunne deltage.

På samme måde kunne fangerne også modtage undervisning.

§ 10. Tilsynet med sundhedsvæsenet blandt fangerne besørges af Bodsfængslets læge. I sygdomstilfælde skal enhver fange behandles i sin celle, medmindre det i særegne tilfælde af lægen skulde anses nødvendigt, at den syge behandles i en fra beboelsescellerne afsides liggende sygecelle.

Dersom lægen finder nogen fange af en sådan særegen sind- eller legemsbeskaffenhed, at han ikke uden skade for helbredden kan udholde bodsfængselsstraf, skal derom afgives beretning til Bodsfængslets inspektion, som, efterat have indhentet direktørens og præstens erklæringer, bestemmer, om bodsfængselsstraf på sådan fange bliver at anvende.

§ 11. Under hvilke betingelser andre end de, som efter denne lov ere forpligtede til at besøge fangerne, kunne tilstedes adgang til dem, bestemmes ved reglement.

§ 12. Overtilsynet med Bodsføngslets bestyrelse og fangebehandlingen i samme føres af en inspektion, bestående af 8 medlemmer, der ikke bo over  $\frac{1}{4}$  mil fra Bodsføngslet. Af disse forordnes 4 af kongen, hvorimod 2 vælges iblandt Kristiania bys og 2 iblandt Agers præstegælds indvånere, som ifølge lov af 4de August 1845 ere valgbare til kommunale ombud, og som dertil udkåres for 2 år, for byens vedkommende af magistrat og formænd og for præstegældets vedkommende af formandskabet, således at halvdelen årlig fratræder og igen erstattes ved nyt valg. Regeringens medlemmer, højesterets ordenlige medlemmer, og de ved Bodsføngslet ansatte kunne ikke vælges, ligesom medlemmer af formandskabet og de, der ifølge lovgivningen ere fritagne for offentlige personlige ombud, kunne undslå sig for at modtage valget, men forøvrigt ere de valgte, uden hensyn til forud dem påhvilende embede eller ombud, pligtige til at modtage bestillingen, som de dog i tilfælde af genvalg efter udløbet af deres bestillingstid kunne undslå sig for i et med denne lige tidsrum.

De nærmere bestemmelser med hensyn til valgmåden, som måtte gøres fornødne, foreskrives af kongen.

§ 13. Foruden at føre det i § 12 nævnte overtilsyn, udøver inspektionen for så vidt og inden de grænser, kongen sådan bestemmer, også besluttende myndighed i Bodsføngslets anliggender.

Inspektionens medlemmer skulle jævnlig besøge fængslet og fangerne. Mindst en gang månedlig holder inspektionen i Bodsføngslet et møde, ved hvilket idetmindste halvdelen af medlemmerne skulle være tilstede, og undersøges da nøje fængslet og dets indretninger m. v., hvorom og om hvad derved måtte være fundet at bemærke, gøres tilførsel i en dertil autoriseret protokol.

Årligen afgiver inspektionen en beretning om fængslets tilstand og fangebehandlingen m. v. til vedkommende regerings-departement, hvilken beretning offentliggøres.

§ 14. De, der for forbrydelser, begåede, efterat denne lov er trådt i kraft, have at udstå deres straf i andre straffearbejdsanstalter end Bodsføngslet, skulle, for så vidt dertil haves anledning, ved deres indbringelse i, samt forinden deres løsladelse af straffeanstalten, hensættes til afsondring fra deres medfanger i behørigt udstyrede celler i så lang tid, som af straffeanstaltens bestyrelse efter overlæg med vedkommende gejstlige og læge måtte findes passende, dog at afsondringen i intet tilfælde mod fangens villie varer længere end tilsammen i 3 måneder.

§ 15. Når cellerne ikke fornødiges til optagelse af indkommende, udgående eller til revselse eller for sikkerhedens skyld deri indsatte fanger, kan straffeanstaltens bestyrer, efter overlæg med præsten, bestemme, at de fanger, som måtte ønske sådant, hensættes i dem til afsondring fra deres medfanger.

Hensiddende i celle efter foregående og denne § medfører ingen afkortning i fangens straffetid.

§ 16. De nærmere bestemmelser, reglementer og instruktioner, som ere nødvendige til gennemførelse af de i denne lov indholdte regler, meddeles af kongen eller den autoritet, han dertil bemyndiger."

---

*Ifølge Justitsdepartementets cirkulære af 19de Juli 1880 skulle følgende mandlige forbrydere indsættes i Bodsfængslet:*

- a) Alle ved underretterne inden Kristiania, Hamars og Kristiansands Stifter tiltalte, der ere dømte til straffearbejde i 5te eller 4de grad, og som, når straffens fuldbyrdelse skal påbegyndes, ere i alderen mellem 18 og 30 år.
- b) Alle ved underretterne inden Bergens, Thronhjems og Tromsø Stifter tiltalte, der ere dømte til straffearbejde i 5te grad, og som, når straffens fuldbyrdelse skal påbegyndes, ere i alderen mellem 18 og 30 år.

---

**Instrux for inspektionen ved Bodsfængslet,**  
bifaldet ved kgl. resolution af 10de December 1850.

---

§ 1. Overensstemmende med lov af 12te Juli 1848 § 12 har inspektionen at føre overtilsynet med Bodsfængslets bestyrelse og fangebehandlingen i samme samt til den ende, overensstemmende med lovens § 13, ved dens enkelte medlemmer jævnlig at besøge fængslet og fangerne, samt mindst en gang månedlig at holde møde i fængslet, hvorved fængslet og dets indretninger nøje undersøges, om hvilken undersøgelses udfald gøres tilførsel i vedkommende protokol. Ligeså har den efter sidstnævnte § at afgive årlig beretning om fængslets tilstand og fangebehandling m. v. Denne beretning afgives inden det påfølgende års 31te Marts.

§ 2. Inspektionen udfører det den pålagte overtilsyn med fængslet ved at påse, at bestemmelserne i loven af 12te Juli 1848, forsåvidt de angå fængslet, såvelsom de i henhold til dem afgivne og herefter afgivendes forskrifter nøjagtig opfyldes, at bestyrelsen, opsynet og fangebehandlingen foregår med omhu og orden, at med fængslets ejendele og forråd sparsommeligen omgås, så at i det hele fængslets sjemed på bedste måde bliver opnået.

Den holder foruden det bestemte månedlige møde (§ 1) samling så ofte, som det af formanden anordnes. Mindst en gang om ugen indfinder et medlem af inspektionen sig i fængslet — forsåvidt forrette medlemmerne efter tur — og besøger da flere af fangerne, fortrinvis dem, som derom have anholdt, anhører deres mulige andragender og overbeviser sig såvidt muligt om, at enhver vedkommende opfylder sin pligt.

Hvad vedkommende inspektionsmedlem finder at bemærke, har han enten strax gennem henvendelse til direktør, præst eller læge at søge rettet eller — især hvis vedkommende funktionær ikke finder at kunne følge den givne antydning — at foredrage til afgørelse i næste inspektionsmøde. Angående sit besøg og hvad derunder er fundet at bemærke eller foretaget gør inspektionsmedlemmet hver gang tilførsel i en dertil bestemt anmærkningsbog.

Hvert fjerdingår lader inspektionen sig meddele ekstrakter af regnskaberne, hvilke ekstrakter den, med bemærkninger, om der til sådanne findes anledning, indsender til justitsdepartementet. 2 gange om året lader den sig af den til at føre overtilsynet med fængslets sundhedsvæsen antagne læge forelægge en beretning herom.

§ 8. Inspektionen og hvert enkelt medlem af den kan nårsomhelst lade sig forelægge hvilket som helst Bods-fængslet vedrørende dokumenter og protokoler, lade sig forevise dets lokaler og beholdninger, kalde for sig fængslets bestyrer og øvrige funktionærer og forlange sig meddelt forklaring om hvadsomhelst, fængslet vedkommende.

§ 4. Besluttende myndighed i Bods-fængslets anliggender tilkommer inspektionen i følgende udstrækning:

- a. Overensstemmende med forskrifterne i den kgl. resolution af 12te November 1850 og med de der bestemte indskrænkninger afgiver den bestemmelse om, hvilke af de i Kristiania Tugthus og Agershus fæstnings slaveri hensiddende eller til Tugthuset hendsændendes forbrydere blive at indsætte i Bods-fængslet.
- b. Den bestemmer, ifølge lov af 12te Juli 1848 § 10, om bods-fængselsstraf kan anvendes på fange af særegen sinds- eller legemsbeskaffenhed.
- c. Overensstemmende med kgl. resolution af 12te November 1850, 1ste post, antager den en læge for fængslet og udfærdiger for ham fornøden instrux. Ligeså udfærdiger den instruxer for samtlige ved fængslet ansatte betjente, regnskabsføreren<sup>1)</sup> undtagen. Af enhver af inspektionen udfærdiget instrux eller besluttet forandring i en sådan meddeles justitsdepartementet genpart.
- d. Til antagelsen eller afskedigelsen af fængslets første-skolelærer, overvagtimester, vagtmester og værksmester udfordres inspektionens bifald.
- e. Den afgiver de i loven om Bods-fængslet § 11 omhandlede reglementariske bestemmelser.
- f. Den fører overbestyrelsen med fængslets økonomi og forestår — umiddelbart eller gennem direktøren dets forsyning. For tilfælde af mindre betydenhed eller af sådan beskaffenhed, at ophold ikke tåles, kan den overdrage til sin formand i tiden mellem de regelmæssige møder at forsyne direktøren med fornøden

---

<sup>1)</sup> Nu: Forvalteren og kassereren undtagne.

bemyndigelse. Forsåvidt der handles om udgifter, der ikke henhøre til de ordinære eller ikke påfordres af den for fængslets forvaltning foreskrevne orden, indhentes justitsdepartementets bestemmelse.

- g. Den afgør, hvilke arbejdsgrene i fængslet skulle drives samt i hvilket omfang hver enkelt, ligesom og hvorledes og til hvilke priser de i fængslet tilvirkede fabrikata skulle afhændes.
- h. Angående afbenyttelsen af de til beboelseslejligheder for betjente bestemte lokaler i fængslet afgiver inspektionen fornøden bestemmelse, ligesom den og afgør, hvorledes der nærmere bliver at forholde med uddelingen af brænde og lys til de i fængslet boende funktionærer og betjente.
- i. Den bestemmer, hvilke bøger og protokoler, foruden de til regnskabsvæsenet henhørende, i fængslet bliver at føre, og autoriserer samme.

§ 5. Til fornøden legitimation ved regnskaberne meddeler inspektionen skøn over eller approbation på de deri anførte og ikke på anden måde behørig legitimerede tab og indsvindinger af materialer, fabrikata og proviantsofter. Lignende skøn afgives af inspektionen eller efter sammes bemyndigelse af mindst 2 af dens medlemmer med hensyn til kassable inventariesager.

§ 6. Rekvisioner af penge fra fængslets regnskabsfører<sup>1)</sup> skulle af inspektionen forsynes med påtegning om nødvendigheden deraf, forinden de indsendes til justitsdepartementet.

§ 7. Så ofte en betjent ved Bods-fængslet antages eller afskediges, har inspektionen derom til justitsdepartementet at gøre indberetning, ledsaget, hvad antagne betjente angår, af oplysning om vedkommendes alder, tidligere stilling, skudsmål m. v., samt, når en betjent er afskediget, om grunden dertil.

§ 8. Når der bliver spørgsmål om en i bodsfængslet hensiddende fanges benådning, har inspektionen derom, efterat direktørens og præstens erklæringer ere indhentede, at gøre forestilling eller afgive betænkning til justitsdepartementet.

§ 9. Inspektionen har, når den måtte finde nogen væsentlig forandring i fængslets forvaltningsmåde ønskelig, desangående at indgå med forestilling til justitsdepartementet. Ligeledes har den at tage under overvejelse enhver af direktøren, præsten eller lægen foreslået forandring i den engang foreskrevne orden og, hvis sagen henhører under dens egen afgørelse, at afgive bestemmelse eller, i modsat fald, at indsende den til justitsdepartementet. Lignende betænkning har inspektionen at afgive om enhver fængslet vedkommende genstand, hvorom dens formening søskes af justitsdepartementet.

---

<sup>1)</sup> Kasserer.

§ 10. Inspektionen antager til medhjælp en skriver, om hvis løn den gør forslag til justitsdepartementet.

§ 11. Af bøger føres: forhandlingsprotokol, journal og kopi-bog samt den i § 2 omhandlede anmærkningsbog, hvilke søges autoriserede af justitsdepartementet.

§ 12. I inspektionen afgøres sagerne ved stemmeflerhed og i tilfælde af stemmelighed gør formandens udsagnet.

---

### Reglement for fangebehandlingen i Bodsfængslet,

bestemt ved kongelig resolution af 27de Februar 1851, med de af justitsdepartementet deri senere foretagne forandringer.

§ 1. Fangerne skulle ved indbringelsen, så snart direktøren har overbevist sig om, at betingelserne for deres modtagelse ere tilstede, inden de indsættes i nogen af de ordinære fangeceller i fængslet, undersøges af lægen, derefter i reglen bades, samt iføres fangedragten og gøres bekendte med de regler, hvorefter de have at indrette deres opførsel.

§ 2. De klæder og andre effekter, som de medbringe i fængslet, skulle fratages dem, og ifølge direktørens bestemmelse enten opbevares eller, hvis de dertil ikke egne sig, tilintetgøres.

§ 3. Fangerne iføres ved indbringelsen en ren og tilstrækkelig varm dragt af sådan beskaffenhed, som af justitsdepartementet nærmere foreskrives. Ligeså forsynes de med de behørlige sengklæder. En gang ugenlig skal der gives dem rent linned og hver 6te uge rene lagen.

§ 4. Sengene skulle i de almindelige celler være løse hængekøjer. Udenfor sygdomstilfælde skal det ikke være fangerne tilladt at benytte dem undtagen i den til søvn bestemte tid, hvorfor de om dagen skulle være nedtagne og sammenrullede. I korrektionscellerne skal sengestedet være en fast stående brix og sengklæderne om dagen borttages.

§ 5. Fangerne skulle, når sygdomstilfælde ikke forhindre sådant, fra 20de April til 19de September stå op klokken 1 kvarter før fem, og fra 20de September til 19de April 1 kvarter før 6 om morgenen, og i reglen beskæftiges om sommeren i 12 og om vinteren i 11 timer daglig med arbejde, deri beregnet den tid, hvori de nyde undervisning. De skulle i vintermånederne gå tilkøjs kl. 8½ og om sommeren kl. 9 om aftenen. Der indrømmes dem 2 timer daglig til deres måltider, og efter omstændighederne en halv eller hel time til bevægelse i fri luft. På søn- og helligdage stå de op 2 timer senere.

§ 6. Ifølge direktørens bestemmelse kan der indrømmes fangerne

indtil 2 timers fritid efter aftenmåltidet til at læse, skrive eller lignende.

§ 7. De skulle have 3 måltider daglig af sådan beskaffenhed og mængde, som ved reglement, approberet af justitsdepartementet, bestemmes. Der skal desuden — ligeledes med justitsdepartementets bifald — fastsættes et reglement for tillægskost, hvilken ifølge direktørens bestemmelse tildeles de fanger, som måtte tiltrænge en noget rigeligere forplejning end den ordinære, ligesom der forsværgt i det reglementerede kosthold kan gøres sådan forandring, som fængslets læge i sygdomstilfælde måtte finde fornøden.

§ 8. Fangerne skulle daglig have adgang til at henvende sig til direktøren, og 2 gange daglig skulle vedkommende vogtere indfinde sig i deres celler for at visitere, hvorhos de også ellers, så ofte fornødent gøres, skulle tilses af deres vogtere, af lægen, af betjentene ved arbejdsdriften, samt turvis, så ofte tiden tillader det, af overvagtimesteren og vagtmesteren. Ligeså modtage de — i reglen turvis — besøg til samtale eller undervisning af inspektionens medlemmer, direktøren, præsten og skolelærerne samt af personer udenfor fængslet, som det i sådan hensigt måtte tillades at indfinde sig hos dem. Når fangerne udenfor de tider, de tilses, have noget af vigtighed at anbringe, skulle de tilkendegive dette ved sømmeligen at afbenytte det til cellerne førende klokkeapparat.

§ 9. Det tillades i reglen (således som det nærmere er bestemt i klasseinddelingen) fangerne kun en gang hvert fjerdingår, og da altid med samtykke af direktøren efter overlæg med præsten, at modtage brev fra eller besøg af deres pårørende eller bekendte. Det samme gælder også afsendelse af brev. Alle breve fra og til fangerne skulle gennemses af direktøren og præsten. Hvis brevene befindes at være af sådant indhold, at de bør tilbageholdes, bliver vedkommende fange derom at underrette.

§ 10. Samtaler mellem fangerne og deres pårørende eller bekendte skulle i reglen kun finde sted i overværelse af en opsynsbejtent og i et eget dertil indrettet lokale. Der skal fastsættes en eller nogle visse timer af dagen, hvori sådanne besøg kunne ske, ligesom det for ethvert enkelt tilfælde af direktøren skal bestemmes, hvor længe samtalen må vare.

§ 11. Begivenheder af vigtighed for nogen fange kunne til enhver tid meddeles direktøren, som efter overlæg med præsten har at afgøre, hvorvidt samt når underretning derom bør gives vedkommende fange.

§ 12. Fangerne skulle vise særbødighed og ubetinget lydighed mod samtlige deres foresatte i fængslet, og opføre sig hæfligt og anstændigt mod enhver, der indfinder sig i deres celle.

§ 13. Der skal i reglen hver søn- og helligdag holdes gudstjeneste i fængslet. Under denne skulle fangerne ordenlig klædte

og rene træde frem på deres pladse, og der stille og sømmeligen påhøre prædikenen og i det hele deltage i gudstjenesten.

§ 14. Fangerne undervises i religion (bibelhistorie, katekismus og forklaring), læsning, skrivning, regning og i tilfælde sang. Fanger i første klasse undervises på cellen, fanger i de øvrige klasser i skolelokalet. Først når fangen er kommen op i 3die klasse, kan han få undervisning i sang.

§ 15. Hver fange skal i sin celle stadig være forsynet med en bibel eller et ny-testamente og en salmebog, samt for øvrigt ved præstens forsyning, såvidt fornødent gøres og omstændighederne tillade, i overensstemmelse med klasseinddelingen, forskaffes andre bøger, der kunne tjene til gavnlig belærelse, til opbyggelse, trøst og opmuntring.

§ 16. Når arbejdets beskaffenhed udkræver det, kunne fangerne beskæftiges udenfor fangecellerne i egne dertil indrettede rum, under iagttagelse af, at de strengt adskilles fra medfanger og enhver anden, med hvem samkvem er dem forbudt.

§ 17. De skulle ordne og rengøre deres celler og der værende husgeråd, behandle cellerne og alt, hvad der leveres dem ihænde, med behørig forsigtighed og omhu, samt efter direktørens bestemmelse anvendes til fængslets rengøring for øvrigt, for såvidt sådant kan ske med opretholdelse af den i fængslet gældende fangetugt.

§ 18. Fangerne skulle strengt holdes til renlighed. I reglen gives dem hver tredje uge et bad.

§ 19. Nydelsen af brændevin eller dermed tilberedt drik må ej tilstedes fangerne, undtagen som lægemiddel i sygdomstilfælde.

§ 20. Ved løsladelsen af fængslet gives fangerne passende formaninger af direktøren og præsten, og de forsynes med en anstændig dragt, for såvidt de ej selv eje en sådan, samt udstyres for øvrigt på samme måde, som for de øvrige straffeanstalter foreskrevet ved kongelig resolution af 24de Oktober 1838, litr. B. De skulle i reglen løslades om formiddagen; i tilfælde af, at flere løslades på samme dag, iagttages det, at sådant sker enkeltvis med passende mellemrum.

§ 21. I hver celle skal stedse forefindes et aftryk af samtlige de forskrifter, som vedkomme fangetugten og ere af sådant indhold, at de bør komme til fangernes kundskab.

§ 22. De nærmere, mere detaillerede regler, som måtte forødiges til opretholdelse af god orden i fængslet, for såvidt fangernes behandling angår, gives af direktøren.

---

Mindre væsentlige forandringer i dette reglement, hvilke erfaring måtte vise at være fornødne eller hensigtsmæssige, kunne af justitsdepartementet bestemmes.

---

## Fangerne klasseinddeling i Bodsfængalet.

Fangerne inddeles i 5 klasser.

Oprykning i en højere klasse finder ikke sted, med mindre fangen i enhver henseende opfører sig vel og er flittig.

### Første klasse.

1. Korteste ophold ordenligvis 8 måneder. For fanger, som tidligere have hensiddet i fængslet, 5 måneder.
2. Straffes fangen for en i fængslet begået forseelse, kan han i intet tilfælde rykke op i 2den klasse før 1 måned efter straffens afsoning.
3. Fangen undervises, men ikke udenfor cellen.
4. Fangen tilstedes ikke bøger fra bogsamlingen, men kan få tavle.
5. Med hensyn til afsendelse og modtagelse af breve samt besøg af pårørende eller bekendte gælder § 9 i de almindelige hovedregler for fangetugten i Bodsfængalet.

### Anden klasse.

1. Korteste ophold ordenligvis 5 måneder.
2. Straffes fangen, ned sættes han i 1ste klasse og kan ikke rykke op i 2den klasse før 2 måneder efter straffens afsoning.
3. Fangen kan undervises på skole.
4. Fangen kan tilstedes bøger fra bogsamlingen hver 2den uge.
5. Med hensyn til breve og besøg gives fangen samme tilladelse som anført under 1ste klasse nr. 5.

### Tredie klasse.

1. Korteste ophold ordenligvis 1 år.
2. Straffes fangen, ned sættes han i 1ste klasse. Ved god opførsel kan han efter 1 måneds ophold i 1ste og 2 måneder i anden klasse atter gøre sig fortjent til at rykke op i 3die klasse.
3. Fangen kan undervises på sangskole og tilstedes salmodikon.
4. Fangen kan tilstedes bøger fra bogsamlingen hver uge.
5. Fangen kan erholde skrivebog om helligdagene.
6. Fangen kan daglig tilstedes  $\frac{1}{2}$  tomme tobak.
7. Fangen kan anvendes til indvendigt arbejde udenfor cellen.
8. Med hensyn til breve og besøg gives fangen samme tilladelse som anført under 1ste klasse nr. 5.

### Fjerde klasse.

1. Korteste ophold ordenligvis 1 år.
2. Straffes fangen, ned sættes han i 1ste klasse. Ved god opførsel kan han efter 1 måneds ophold i 1ste, 2 måneders ophold i 2den og 3 måneders ophold i 3die klasse atter gøre sig fortjent til at rykke op i 4de klasse.

3. Fangen kan ved forefaldende lejlighed anvendes til arbejde i fri luft på gårdspladsene indenfor ringmuren.
4. Fangen kan daglig tilstedes 1 tomme tobak.
5. Det tillades fangen hver 6te uge at skrive og modtage 1 brev og ligeså ofte at modtage besøg af pårørende eller bekendte.

#### Femte klasse

1. Straffes fangen, ned sættes han i 1ste klasse. Ved god opførsel kan han efter 1 måneds ophold i 1ste, 2 måneders ophold i 2den, 3 måneders ophold i 3die og 3 måneders ophold i 4de klasse atter gøre sig fortjent til at rykke op i 5te klasse.
2. Fangen kan tilstedes skrivebog også om hverdagene.
3. Det tillades fangen hver måned at skrive og modtage 1 brev og ligeså ofte at modtage besøg af pårørende og bekendte.

---

**Den nuværende dagsorden i Bods fængslet,**  
således som den i alt væsenligt er approberet af inspektionen.

---

Fangerne stå op om morgenen fra 20de April til 19de September kl. 4½ og fra 20de September til 19de April kl. 5½, hvorpå de ordne og sammenrulle sine hængekøjer.

Kl. 5 til 5½ (om vinteren 5½ til 6½) rengøre fangerne sine celler, vaske hænder og ansigt og kæmme sit hår.

Kl. 5½ (6) begynde fangerne sit arbejde i cellerne.

Kl. 6 (6½) komme samtlige betjente undtagen overvagtimesteren, værkmesteren og maskinmesteren. Vagtmesteren går hjem, efterat have ligget i fængslet om natten.

Kl. 6½ (7) gives fangerne frokost, hvorpå betjentene, med undtagelse af værksassistenten, sygevogeteren, budet og en af køkkenbetjentene, gå hjem til frokost.

Kl. 7 komme vagtmesteren, værkmesteren og maskinmesteren.

Kl. 7½ (7½) komme de betjente, som have været hjemme til frokost. Værksassistenten, sygevogeteren, budet og køkkenbetjentene gå hjem og møde atter kl. 8 (8½).

Kl. 7½ (om vinteren når det bliver tilstrækkelig lyst) bringes de første partier af fangerne til bevægelse i fri luft. Omskiftning sker hver halve time, indtil samtlige fanger have været ude.

Kl. 7½ (7½) visitere afdelingsvogterne fangernes celler, hver i sin bevogtning, og afgive rapport til overvagtimesteren kl. 9.

Kl. 8 kommer overvagtimesteren. Vagtmesteren går hjem til frokost og vender tilbage kl. 8½.

Kl. 8 (om vinteren når det bliver tilstrækkelig lyst) begynder skolen og vedvarer i 8 timer (i den mørkeste årtid kun i 2 timer.)

Kl. 9 (9½) afgiver overvagtmasteren sin og vagtmesterens rapport til direktøren.

Kl. 9—11 er der adgang til at samtale med fangerne for dem, som dertil have erholdt direktørens tilladelse.

Kl. 12 uddelles middagsmaden til fangerne, hvorefter vagtmesteren og vogterne gå hjem til middag.

Kl. 12—1 er der med direktørens tilladelse adgang for fremmede til at bese fængslet.

Kl. 12—1 hvile fangerne.

Kl. 1—1½ er fangernes løsetid.

Kl. 12—1 bevogtes fængslet af overvagtmasteren, værksmesteren, maskinmesteren, sygevogteren og kokken. Når lejlighed dertil gives, forretter budet tjeneste som portner, medens denne spiser middag.

Kl. 1 komme vagtmesteren og budet. Overvagtmasteren og kokken gå hjem.

Kl. 1—1½ udtages fangernes suppekoppe og bringes til køkkenet.

Kl. 1½ komme vogterne, hvorefter værksmesteren, maskinmesteren, sygevogteren og budet gå hjem til middag. Fangernes luftning fortsættes.

Kl. 2 kommer kokken.

Kl. 8 komme overvagtmasteren, værksmesteren, maskinmesteren, sygevogteren og budet.

Kl. 3—4 er vagtmesteren fri.

Kl. 6 gives fangerne aftensmad.

Kl. 6½ (5½) gå de 3 betjente, der skulle forrette nattevagt i fængslet, hjem og fremsøde igen kl. 7 (6½).

Kl. 6—7 visiteres fængslets lofte, kældere og gårdsrum af vedkommende vagtmester.

Kl. 6½ begynde fangerne at arbejde efter aftensmåltidet.

Kl. 6½ (6½) dobbeltlåses celledørene af afdelingsvogterne.

Kl. 7 (6½) sættes nattevagten og de øvrige betjente forlade fængslet, efterat have afgivet rapport og nøgler til overvagtmasteren. Hovedindgangen aflåses.

Kl. 7½—8½ bringer vedkommende vagtmester de af fængslets nøgler, som om dagen bero hos portneren, tilbage til fængslet, hvor de indlåses i nøglekassen. Nattevagten inspiceres.

Kl. 8½ (7½) møder 1 natvægter og tager post i centralhallen.

Kl. 8½ (8½) gives fangerne signal til køjning. De betjente, der have nattevagt, gå derpå om til alle fanger, oplukke lugerne, forvise sig om fangerne have lagt sig og slukke gasen i cellerne. Derefter går den, der har 3die vagt, en runde omkring fængselsbygningerne (om vinteren blandt andet for at efterse, om gasen overalt er slukket). 1ste vagt begiver sig til vagtstuen for at hente våbnene, medens 2den vagt er tilstede i centralhallen.

Kl. 9 møder 2den nattevægter og går tilsengs i det ham anviste rum. 1ste vagt møder frem i centralhallen og 2den vagt slipper 1ste nattevægter ud i gården. 2den og 3die vagt gå tilsengs.

Mellem kl. 9—10 indfinder vedkommende vagtmester sig, forhører sig om alt er i orden og går tilsengs.

Kl. 12 midnat afløses 1ste vagt af 2den vagt.

Kl. 1 $\frac{1}{2}$  nat fremmøder 2den nattevægter i centralhallen, hvor han bliver stående indtil 2den vagt har lukket 1ste nattevægter ind. 2den nattevægter slippes derpå ud.

Kl. 3 nat afløses 2den vagt af 3die vagt.

Kl. 4 $\frac{1}{2}$  morgen (5 $\frac{1}{2}$ ) stå 1ste og 2den vagt op og begive sig ind i fængslet, hvor de tage post hver på sit galleri. Vagten på 2det galleri tilkaldes ved at ringe med tårnklokken vogterne. Signalet gentages 20 minutter efter. 2den nattevægter slippes ind.

Kl. 5 $\frac{1}{2}$  (i den mørke årstid) tændes gas i cellerne ved nattevagten.